

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SOCIOLOGI OCH ARBETSVETENSKAP

Examensarbete för Master i kriminologi, 30 hp

Det handlar inte om storleken, det är styrka

En kvalitativ intervjustudie om hur våldsanvändande tjejer förhåller sig till svårförenliga identiteter som våldsutövare och tjej

Louise Hellgren

Handledare: Torbjörn Forkby

Vårterminen 2014

Abstract

Title: *Det handlar inte om storleken, det är styrka.* En kvalitativ intervjustudie om hur våldsanvändande tjejer förhåller sig till svårförenliga identiteter som våldsutövare och tjej

Author: Louise Hellgren.

Supervisor: Torbjörn Forkby.

Examiner: Sara Uhnöo.

Type of thesis: Master thesis in Criminology, 30 higher education credits.

Date: 20140528.

Aims and objectives:

The aim of the present paper is to study girl's narratives about violence, what their use of violence looks like and how the girls talk about the violence they are engaged in. This study concentrates on how girls that use violence relate to their inclusion in a structure where there are pre-created images, and set standards of what it means to be a girl and use violence. The aim is to explore how girls portray themselves through stories about violence they used and that is present in their surroundings.

Theory and key concepts:

The theoretical framework that is used in this study is focused on gender, J. Messerschmidts *structured action theory*, a view on gender as situational, *bad girl femininity*, and *techniques of neutralization*.

Method and data:

The data consists of interviews with eight girls from age 17 to 30. Three of the interviews have been performed individually and two are carried out in group with two or three girls together.

Results:

Through the narratives pictures of girls with decisiveness and power to act emerges. They demonstrate opposition to stereotypical images of girls and violence and make a claim to be viewed as acting agents who hold courage and strength. The girls neutralize their actions, defuse guilt but also take positions as actors. They emphasize girls' capacities to use violence, and seek an acceptance for the practice. They relate with ambivalence to the role as perpetrator of violence and demonstrate awareness of the morally questionable actions that they take part in. This thesis concludes that the girls are balancing the contradictory identities as girls and user of violence.

Key words: Violence, girls, femininity, resistance.

Innehållsförteckning

Inledning	s. 4
Syfte och frågeställningar	s. 5
Disposition	s. 5
Litteratur och forskning på området	s. 5
Kvinnliga förövare	s. 6
Våld utfört av tjejer	s. 6
Teoretiska verktyg och perspektiv	s. 8
Genusteoretiska förutsättningar	s. 8
Structured action theory och bad girl femininity	s. 9
Neutraliseringstekniker	s. 10
Metodgenomgång	s. 10
Konstruktionistiska utgångspunkter	s. 10
Samtalsintervju som metod	s. 11
Tillvägagångssätt för att få kontakt med intervjupersoner	s. 11
Intervjupersoner	s. 12
Intervjuguide	s. 13
Intervjusituationen och etiska hänsynstaganden	s. 13
Min roll och position i intervjun	s. 14
Bearbetning av material	s. 15
Metodens tolkande karaktär	s. 16
Metodreflektioner och kvalitetsdiskussion	s. 16
Resultat och analys	s. 17
Sammanfattning om tjejernas våldsanvändande	s. 18
Motstånd mot normativa bilder av tjejer och våld	s. 18
Bestridande av stereotypa uppfattningar om vad tjejer inte får och kan utföra	s. 18
Motstånd mot underläge och offerposition	s. 22
Bilder av kapacitet och ett icke ofarligt våld	s. 20
Framställningar av tuffa och aktiva våldsanvändare	s. 20
Känslor och upplevelser kopplat till våldssituationen	s. 21
Aktivitet och handlingskraft	s. 22
Ett vanligt våld	s. 23
Förstärkande och normaliserande av våldet	s. 23
Erfarenheter och kompetens	s. 24
Hur våldet görs legitimt	s. 25
Rättfärdigande av våld	s. 25
Försvar mot omoralisk handling	s. 26
Oenighet med våldsutövarstatus	s. 27
Medvetenhet och moral	s. 27
Att balansera identiteter	s. 28
Sammanfattning av resultat	s. 29
Fördjupande analys och diskussion	s. 29
Referensförteckning	s. 33

Inledning

Kvinnor som utövare av kriminalitet och våld i synnerhet är intressant utifrån att det bryter mot normer, bilder och förväntningar som finns. Kvinnan är förbunden med ideal som står i kontrast till det som våld förknippas med. Att begå våldsbrott kan ses som svårförenligt med bilden av ”kvinnlighet” och den bild av våldsutövande som finns i den allmänna diskursen rör generellt män som utövare. När kvinnor lyfts fram i samband med våldsbrott görs det inte sällan med en ton som något avvikande eller med hänvisning till fenomenets särart. Vi är mer vana vid en bild av tjejer som utsatta för våld och särskilt relationsvåld, något som kvinnomisshandel-diskursen medverkat till. Denna har oavsiktligt bidragit till konstruktioner av kvinnor och tjejer som implicerar svaghet och i behov av skydd (Andersson & Lundberg 2001:67). Tjejer som våldsanvändare utmanar bilder av både gärningspersoner och av tjejer. I vår kultur råder förväntningar där män förknippas med maktbegär och våld och kvinnor med passivitet och ickevåld (Svensson 2004:148).

Inom kriminologin är manlig könsidentitet en viktig förklaringskomponent när det kommer till män som utövare och brott och våld verkar som redskap för att kunna leva upp till maskulinitet. Våld och kriminalitet kan fungera som en resurs när andra medel för att leva upp till en maskulin identitet är begränsade som utbildning, idrott och karriär (Messerschmidt 2004). Våld står för värden som kopplas till maskulinitet och förmågan eller viljan att ta till fysiska medel är också den mest uttryckliga markeringen av manlighet (Kimmel 1994).

Forskningshistorien kan sägas ha bidragit till att (re)producera en rad stereotypa bilder om kvinnors våld och annan kriminalitet (Natland 2006:14). Det har funnits en tendens till jakt på förklaringar som kan ”ursäkta” det beteende som ligger utanför föreställningar om hur kvinnan bör uppträda. Benägenheten att konstruera kvinnor som sjuka eller som offer för omständigheterna eller sin bakgrund är exempel på detta (se nedan). Området kvinnor och våld har dock börjat att uppmärksammas allt mer och intresset för genusteoretiska perspektiv har ökat. Kriminologins ”könsblindhet”, där män oftast statuerar exempel, har kritiserats. Alternativa bilder och ifrågasättanden har börjat lyftas fram även om forskning fortfarande till största del fokuserar på kvinnor som offer för våldet.

Våld är trots allt inte uteslutande något som utförs endast av män. Fortfarande finns behov av forskning där tjejer som våldsutövare uppmärksammas och där rösterna från de som själva använder våldet fångas upp och görs hörda. Det finns internationella undersökningar som studerar tjejers sätt att prata om det våld det utfört (se tex Brown 2012) och det finns en norsk kulturanalytisk avhandling om tjejer som våldsanvändare (Natland 2006) men ännu begränsat med studier om ämnet i svensk kontext. Det har genomförts studier där ungdomar och tjejer talar om våld och genus på en mer allmän nivå, där Sara Uhnöo (2011) *Våldets regler* samt Karlsson och Petterson (2003) är exempel på sådana, se vidare nedan. Dock har dessa undersökningar inget specifikt fokus på tjejer som själva använt våld. Denna bakgrund utgör intresset för föreliggande uppsats som är en kvalitativ intervjustudie med tjejer som utövar våld.

Syfte och frågeställningar

Utgångspunkten för denna uppsats är en nyfikenhet inför hur våldsanvändande tjejer förhåller sig till att de ingår i en struktur där det finns på förhand skapade bilder av, och uppsatta normer om vad det innebär att vara tjej och våldsanvändare. Jag har en undran inför hur de ser på sig själva i detta motsatsförhållande. Jag är intresserad av våldets betydelse för de tjejer som använder det och jag vill utforska hur tjejerna framställer sig själva genom berättelser om våld som finns i deras omgivning och som de själva utfört.

Syftet med denna uppsats är således att bidra till en ökad förståelse för hur tjejer i intervjuer om våld förhåller sig till de svårförenliga identiteterna som våldsutövare och tjej.

Denna bakgrund och intresse mynnade ut i ett antal frågor som arbetats med under processens gång.

- Hur talar tjejerna om det våld de utövat?
- Hur förhåller sig tjejernas framställningar till normer och föreställningar om tjejer och våldsanvändande?
- Hur ser tjejerna på sig själva som utövare av våld, vilken mening har våldet för dem?

Disposition

Uppsatsen struktur ser ut som följer; i nästa kapitel sammanfattas forskning som är relevant för en bakgrundsförståelse för uppsatsens intresseområde. Därefter följer ett teoriavsnitt som redogör för de teoretiska verktyg och utgångspunkter som används vid analys. Vidare fortsätter uppsatsen med en metoddel med beskrivning av genomförande och hållpunkter i processen. Efter det följer redovisning av resultat sammanvävt med analys vilket görs i 5 teman med tillhörande underkategorier. Därpå presenteras en sammanfattning om resultatets slutsatser. Efter det följer en mer ingående analys som knyter an till teoretiska perspektiv på ett djupare plan tillsammans med diskussion av ämnet i sin helhet och de reflektioner som uppkommit under arbetets gång.

Litteratur och forskning på området.

Litteraturöversikten behandlar bilder och föreställningar om tjejer och våld både utifrån hur den allmänna bilden i samhället ser ut och vad forskning tenderat att fokusera på. Det ges en kort genomgång om vad som präglar våld utfört av tjejer och vad som inte gör det. Några studier om tjejer och våld i svensk kontext med koppling till genus och feminitet redovisas samt en norsk avhandling på ämnet tjejer och våld. Avslutningsvis nämns även något kort om omfattning.

Kvinnliga förövare

Det har funnits tendenser i både akademisk och politisk diskurs att identifiera den typiska förövaren och genom det homogenisera vad som är en varierande grupp (Burman & Batchelor 2009, Carlen 1985). Våld utfört av tjejer har i forskning tenderat att förminskas och det våld de utövar ses inte som lika skadligt eller allvarligt som det utfört av killar och män. Kvinnor anses inte heller på samma sätt ansvariga för sitt beteende. Det förklaras av svåra uppväxtförhållanden eller liknande och en kvinna görs inte sällan till ”offer” för sin livssituation. Fokus har ofta lagts på kvinnors bakgrund när det gäller avvikande beteende, vilket kan ses som att man har sökt och använt förklaringar som bortser från kvinnor som aktivt handlande individer (se tex Batchelor mfl 2005, Carlen 1985, Campbell 1991, Wykes 2001). De sociala konstruktionerna av våld och kvinnor uppfattas befinna sig längre ifrån varandra än vad konstruktionerna av män och våld gör vilket bidrar till en applicering av andra förklaringsmodeller på kvinnors våld i förhållande till mäns (Pearson 1998: 11). Yourstone (2008) har påvisat att kvinnor dömda för våldsrelaterade brott döms till rättspsykiatrisk vård i större utsträckning än män. Kvinnor som bedömdes som psykiskt sjuka i juridisk mening tilldelades oftast diagnosen personlighetsstörning vilket Yourstone (2008:25) menar kan komma sig av att det är en diagnos som tenderat att användas när inget annat passar. Även i den mer allmänna samhällsuppfattningen finns föreställningar om att våld utfört av män eller kvinnor är av olika karaktär. Kvinnors våld uppfattas som exempel som mer hysteriskt och utan syfte att skada, som ett utlopp när ett inre tryck blir för starkt (BRÅ 1999:19).

Karlsson och Pettersson (2011) har utfört fokusgruppsintervjuer med ungdomar om genus och våld och konstruktioner av gärningspersoner. Skolungdomarna fick fallbeskrivningar av olika brott och fick sedan redogöra för hur de såg på den som utövade våldet. Materialet analyserades utifrån reproduktion och motstånd av genuskonstruktioner. Det kunde konstateras att brott ansågs som en naturlig del av vad killar är, kvinnor beskrevs som konstiga, sjuka eller pinsamma. Killars våld tolkas som att utgöra normen för hur man slåss då ungdomarnas beskrivningar av tjejers våld visade på att det bagatelliseras i jämförelse med det som killar utför. Det fanns även åsikter om att tjejer slåss med ord och om de slåss fysiskt är det inte så allvarligt. Reproduktion av genusdiskursen var det mest framträdande men det fanns även inslag av motstånd.

Sara Uhnoos avhandling *Våldets regler* (2011) om ungdomars tal om våld och bråk fokuserar på hur regler om våld tolkas, förhandlas och reproduceras. Ungdomars moralarbete visar på regler om legitimt och illegitimt agerande i olika situationer av konflikter. I de aspekter av studien som berör genus så konstaterades bland annat att tjejer positionerades som passiva, rädda och ofrivilliga offer (Uhnoo 2011:244).

Våld utfört av tjejer

Våld består av en mängd olika handlingar och utgörs även av psykiska övergrepp. I denna uppsats har fokus lagts främst på det fysiska våldet. Inte med anledning av att det skulle anses som det mest skadliga, utan för att det är ett beteende som bryter mot hur kvinnor förväntas uppträda. Tjejer är socialiserade till att tro att det är mer accepterat för dem att använda sig av andra metoder än fysisk aggression, såsom psykologiska eller sociala strategier. Generellt för tjejer så tenderar de att vända sina problem inåt och uttrycka depressionsliknande symptom eller självskadebeteende som utgör mer av en så kallad dold problematik (se tex Lagerberg & Sundelin 2000). Att tjejers handlingsutrymme är mindre än killars när det kommer till brottsligt beteende och att våld och aggressivitet anses som motsatt deras natur och förväntningar som finns på dem utgör en orsak till att deras brottsnivå är lägre. Tjejer som använder våld riskerar att betraktas som mer avvikande än killar vilket bidrar till att de i större utsträckning håller sig ifrån det (se tex Pettersson 2013:96).

Anne Campbell är en av de forskare som studerat tjejer i gäng och har med sina observationer konstaterat att tjejer är med i gäng av samma anledningar som killar; det handlar om spänning och kamratskap. Campbells forskning har visat på att tjejer kan ha självständiga och aktiva funktioner i gäng och status som inte baseras på deras roll som tjejer (Campbell 1991). Även för tjejer är bråk, rån och våld ett sätt att skapa sig framgång på och de kan genom en aggressiv identitet skaffa sig status och respekt.

Även om tjejer och killar har liknande motiv för att ingå i kriminalitet så finns det vissa aspekter som är utmärkande för våld utfört av tjejer och kvinnor (se tex Miller & White 2004). Exempelvis är den privata sfären mer central och det är ofta där konflikter uppstår. Det finns förstås nyanser, men tjejers konflikter kännetecknas av att de berör personer och händelser som tjejer har en nära relation till. Det rör sig om en så kallad relationell karaktär vilket är mönster som anses mer socialt accepterat för tjejer. Exempelvis kan det röra sig om att någon varit på deras kille, spridit rykten om dem eller sagt saker bakom ryggen (se tex Flekkøy 2000, Chesney-Lind 2004:6).

En forskare som har studerat tjejer och våld i svensk kontext är Tove Pettersson (2003) som bland annat har undersökt hypotesen att våld kan vara en iscensättning av feminitet. Hon har studerat händelsebeskrivningar i anmälningar av våldsbrott utförda av tjejer. Hon använder en uppställd dikotomi (se nedan) om feminitet och maskulinitet som verktyg för att tolka tjejers våldsbrott. Pettersson konstaterar att det nästan uteslutande rör sig om händelser där tjejer underordnar andra tjejer. Det handlar om att markera dominans och att upprätthålla hierarkier. Ett manifesterande av heterosexualitet tog sig uttryck genom att konflikter rörde killar och att markera revir inför andra tjejer (2003:149).

Sidsel Natlands kulturvetenskapliga avhandling *Volden horen og vennskapen* (2006) är en diskursanalys med fokus på hur föreställningar om sammanhanget mellan kön och våld kommer till uttryck i media och i tjejers egna upplevelser av våld. Natland har studerat hur bilder av tjejer och våld framställs i media och har intervjuat unga tjejer med våldserfarenhet. Tjejerna i studien uttrycker en önskan om att öppna upp för ett utövande av fysiskt våld utan att ses som avvikande. Bland tjejerna förekom våld främst mellan vänner och orsakerna rörde till stor del ryktesspridning och begreppet hora var centralt. Dominerande diskurser om våldets utövare användes av tjejerna genom att de omdefinierade sina handlingar till att vara något annat än våld då de menade att det riktiga våldet utfördes av män. I övrigt användes neutraliseringstekniker som också används av män som att våldet måste anses som förtjänt och att offret tagit del i handlingen. Natland konstaterar utifrån det att mycket av tjejers våldsprojekt kan förstås utifrån kunskapsunderlag som finns om män och våld och att det handlar om makt och brist på makt. Samtidigt får inte det könsspecifika, så som begreppet horas centrala roll, förbises. Natland problematiserar våld som iscensättning av maskulinitet och menar att det är otillräckligt att förstå tjejers våld utifrån könsperspektiv. Hon menar att en tvåkönsmodell är för snävt för att förstå tjejers våld.

Teoretiska redskap och perspektiv

I denna genomgång presenteras de teoretiska verktyg som används som utgångspunkter för analys. Det förmedlas en bakgrund och förståelse till hur genus verkar och påverkar beteenden. Vidare ges Messerschmidts perspektiv på genus som något situationellt samt det koncept han utvecklat som rör gängtjejers förhållande till våld och genus. Som verktyg för analys av hur intervjupersonerna hanterar skuld kopplat till våldet används bland annat neutraliseringstekniker vilket redogörs för på slutet av detta teoriavsnitt.

Genusteoretiska förutsättningar

Då uppsatsen studerar hur tjejerna förhåller sig till en position som våldsutövande tjejer anser jag det relevant att ge en förklaring till vad genus är. Genus är ett socialt agerande som sker för att uppnå identifikation som kvinna eller man och som syftar till att ”göra skillnad”. Vad som anses maskulint och feminint skapas i en social kontext och förändras över tid. Det handlar om ett isärhållande av det som betraktas maskulint och feminint (West & Zimmerman 1987, Hirdman 2001, Connell 1999, Lalander & Johansson 2002). Hirdman (2001) menar att det finns en struktur som ger instruktioner, regler och begränsningar om vårt beteende och de handlingar vi utför utifrån föreställningar om manligt och kvinnligt. På samma gång som denna begränsar våra handlingar bidrar vi själva till att reproducera denna struktur genom vårt agerande. Den diskursiva konstruktionen av begreppet ”tjej” anger vilka normativa, eller dominerande föreställningar som finns kring vad det innebär att vara ”tjej” och även hur det skiljer sig från andra kategorier, framförallt då från att vara kille. Viktiga egenskaper för att vara tjej på ”rätt” sätt enligt diskurser är att vara mjuk, lugn, omhändertagande osv. På så vis ger diskurser handlingsanvisningar som individen bör leva upp till om den vill bli betraktad som en ”riktig” tjej av sin omvärld (Winther Jørgensen & Phillips 2007:50). Lander (2003:33–42) använder begreppet *normativ feminitet* som förknippas med sådant som dygd, moral, moderskap, anständighet samt svaghet och rädsla.

Pettersson (2003:142) har ställt upp en dikotomi med motsatta begreppspar utifrån föreställningar om maskulinitet och feminitet som dominerar i samhället. Hon behandlar dessa föreställningar som idealtyper, och även om det finns stora variationer i praktiken framhåller hon att alla individer på något sätt förhåller sig till dessa.

Maskulinitet: Förknippas då med att vara överordnad, aktiv, stark, rationell och att ha ett sexuellt begär riktat mot kvinnan samt att på motsvarande sätt vara åtrådd av kvinnor.

Feminitet: Förknippas istället med att vara underordnad, passiv, svag, irrationell, ha ett sexuellt begär riktat mot mannen och att vara åtrådd av män.

Genusstrukturerna är tämligen robusta och svårföränderliga, men sett över tid är det påtagligt att de förändras. Förväntningar på tjejer och killar är annorlunda idag jämfört med för 50 år sedan men åtskillnaden är fortfarande ytterst närvarande (Pettersson 2013:77).

Structured action theory och bad girl femininity

James Messerschmidt (1993, 1997, 2004, 2012) är en central gestalt på området våld och genus och har ägnat stor uppmärksamhet åt genus, maskuliniteter, feminiteter, etnicitet och brott.

Messerschmidt menar att för att förstå ungdomsvåld är det centralt med en teori som förenar vardagens mikronivå med större sociala strukturer. Han har utvecklat vad han benämner som *structured action theory* som bidrar till att förstå hur individ och samhällsstruktur påverkar varandra (Messerschmidt 1993:63, 2004:40). Teorin gör gällande att strukturer som maktskillnader mellan grupper och kön påverkar människors beteenden vilket i sin tur reproducerar de strukturella förhållandena. Samhällsförhållanden påverkar individers uppträdanden och uppmuntrar eller begränsar beteendet och handlingar vilket befäster en genustillhörighet. Individen kan dock ändra och utmana strukturer.

Messerschmidt gör en kritik mot att könsperspektiv brister i flexibilitet och anser att kön bör ses som mer flytande och komplexa kategorier och framhåller att kön är situationellt. Han menar att maskulinitet och feminitet är baserat på en social konstruktion som reflekterar unika omständigheter och förhållanden – en social konstruktion som omarbetas efter kontext. Messerschmidt har i sin forskning analyserat individer i olika kontexter för att se hur de *gör* genus och våld olika i skilda miljöer och menar att människan anpassar sitt agerande och uppträdande efter situation (1997:12). Trots förväntningar utifrån kön kan uppträdanden variera beroende på kontext och en individ kan utföra handlingar som är kodade som det motsatta könets utan att den fundamentala könsidentiteten ändras (2004:36). Individer kan även konstruera ett fundamentalt genusprojekt som är motsatt deras kroppsliga kön. Messerschmidt menar att kön bör förstås som: *what people, and therefore bodies, do under specific social structural constraints*” och visar på att genus inte är något statiskt utan dynamiskt. (2004:40).

Messerschmidt har studerat tjejer i gängmiljö som involverat sig i våld och kriminalitet och menar att de konstruerade en *oppositionell feminitet* som han betecknar som *bad girl femininity*. Konceptet hänvisar till kombinationen av konventionella genusutövanden och otypiska genushandlingar som våld (1997:84). Tjejerna som studerades utövade våld i gängmiljö och visade på kroppslig styrka och tuffhet när de försvarade sitt ”hood” och refererade till sig själva som ”*bad girls*”. De deltog dock även i ”vanliga” feminina handlingar i andra sammanhang och hade ingen vilja om att bli sedda som killar eller som några som strävande efter maskulinitet. Det var viktigt för tjejerna att utöva feminitet på ett kulturellt ansett sätt utanför gängmiljön och de var noga med att uttrycka kvinnliga attribut exempelvis genom håret och genom att sminka sig (Messerschmidt 1997:83, 2004:42). Även om gängtjejerna motsatte sig den normativa feminiteten, betraktades de fortfarande av sin omgivning och av sig själva som tjejer. Inom gängkontexten konstruerade tjejerna en feminitet som innebar att kunna använda våld vid vissa tillfällen vilket bidrog till att utvidga ”tjejrollen”. Messerschmidt (1997, 2004, 2012) menar på så vis att tjejer kan delta i våldsamma handlingar utan att ändra sitt fundamentala genusprojekt. För tjejerna som studerades behövde det våldsamma beteendet inte ifrågasätta deras kvinnlighet. Studien om tjejerna i gäng visar alltså på en genusflexibilitet där vissa beteenden framhävs eller undviks beroende på social kontext.

Neutraliseringstekniker

Neutraliseringstekniker används för att hantera skuld och skam kopplat till ett brott och för att skydda individens självuppfattning. Genom omskrivningar av brottet rättfärdigas handlingen (Sykes & Matza 1957:666–667). När individen är bunden till konventionella normer och värden har den också en självbild att skydda. För att kunna delta i handlingar som anses orätta och undkomma skam och en negativ självbild hittar individen sätt att rationalisera orsaker och neutralisera skulden som är kopplad till gärningarna. Enligt Sykes och Matza finns det olika typer av tekniker med olika syften. De rör sig om sådana som avser att förneka skada såsom att visa på att offret deltog vilket bidrar till att se handlingen som en form av rättmätig vedergällning där individen gör sig själv till hämnare och offret till en syndare. Det kan också röra sig om att brottet inte gav upphov till några skador och att handlingen på så vis anses som legitim även om beteenden egentligen inte är acceptabelt. Ansvar kan också förnekas med hänvisning till att beteendet ligger utanför deras kontroll, att individen ser sig som offer för en situation, eller förnekar att det finns ett offer (Sykes & Matza 1957:668).

Metodgenomgång

Nedan följer en beskrivning av uppsatsens process och genomförande. Samtalsintervjun som metod för att samla in empiri beskrivs, hur kontakt med intervjupersoner skapats och vad som varit vägledande vid genomförande av intervjuerna. Utgångspunkter för analys, reflektioner om kvalitet, etik och insamlandet i helhet presenteras. Intentionen med metodredovisningen är att beskriva genomförandet så ingående som varit möjligt utrymmesmässigt. De val som gjorts och vad som har beaktats och de värderingar som varit vägledande diskuteras för att öka insyn och tillförlitlighet.

Materialet för uppsatsen består av intervjuer med åtta stycken tjejer. Tre har genomförts enskilt och två är genomförda med två respektive tre tjejer tillsammans.

Konstruktionistiska utgångspunkter

Min inställning är att förmedla en bild av hur tjejers upplevelser kan se ut och jag gör inga anspråk på att kunna göra beskrivningar av ”så här ser tjejers våld ut”. Analysen av intervjuerna utgår från en konstruktionistisk ansats där människan och dess identitet anses skapad och socialt konstruerad. Beskrivningar betraktas som socialt uppbyggda och avhängig den som avger den (Potter 2007). Enligt detta perspektiv existerar inte en enkel och oberoende verklighet utan kunskap är socialt konstruerad och kan aldrig avspegla en entydig och uppenbar sanning (Börjesson & Palmblad 2010:9). Inom socialkonstruktionismen finns ingen strävan efter att fastställa en egentlig innebörd av ett fenomen eller söka efter det riktiga eller sanna svaret (Lise-Lotte Rytterbro 2002:17).

Intervjupersonerna presenterar en bild av sig själva utifrån hur de önskar bli uppfattade. Möjligen anpassar de positionen gentemot andra utifrån vad som upplevs som fördelaktigt och eventuellt producerar de en annan ”sanning” i andra kontexter som i samtal med sin familj eller med andra samhällsinstanser. Vem man talar med påverkar vad och hur man berättar (Burcar 2005:33) och det kan finnas en vilja att framställa förhållanden på ett visst sätt inför mig och den position jag representerar. Jag har en ödmjuk inställning till intervjumetodens räckvidd och kapacitet (se Börjesson 2003:101). Jag betraktar intervjuerna som ett samtal där jag som intervjuare är med och deltar aktivt och på så vis också påverkar tjejernas berättande (Gubrium & Holstein 1995). Jag ser intervjun som ett sätt att skapa kunskap på, snarare än att samla in något som finns (Baker 2004, Gubrium & Holstein 2004).

Samtalsintervju som metod

Den intervjuform jag använt i samtalen med tjejerna kan benämnas som djupintervjuer av öppen karaktär där jag strävat efter att komma åt personens egen förståelse eller konstruktion av verkligheten. Denna ostrukturerade intervjuform gör det möjligt för de intervjuade att tala om ämnet utifrån sina egna referensramar. Det innebär att personerna kan utgå från sådana betydelser som ligger dem nära vilket kan skapa en djupare förståelse för intervjupersonens perspektiv (May 2001: 149 f). Undersökningen berör ett ämne där det kan krävas ett längre samtal för att ta sig igenom eventuella osäkerheter inför att öppna sig.

Att två av intervjuerna genomfördes i grupp var inte något som planerats utan situationen var sådan att jag haft kontakt med en av tjejerna som sedan bjöd in sina vänner. Det gav intressanta inblickar i hur tjejer kan tala om ämnet tillsammans med andra. Aspekten att de också var kompisar och att några av dem deltog i samma handlingar kan möjligen ha bidragit till att jag kom närmare deras vardagliga tal. Samtidigt krävdes vissa ansträngningar från mig som intervjuare under samtalet och att jag behövde lägga viss reflektion över hur situationen i gruppen utvecklade sig. Det kan vara känsligt att genomföra gruppintervjuer då unga lätt påverkas av varandra (Karlsson & Pettersson 2003:16). En gruppprocess kan leda till att samtalet får en annan karaktär än om det varit enskilt och det kan uppstå en viss jargong. Det kan medföra att synpunkter och beteenden framhålls som ingen av de enskilda deltagarna egentligen sympatiserar med (Trost 2010:67). Då tjejerna var kompisar fanns en öppenhet och de upplevdes bekväma med att tala med varandra. Möjligen kan diskussionerna i grupp lett till att vissa resonemang förstärktes och att de tenderade att "trissa upp" varandra. Samtidigt upplevde jag att det fanns utrymme för tjejerna att framföra variationer och att de kunde uttrycka sina tankar självständigt. Då tjejerna var kompisar med varandra, kände till varandras bakgrund och till viss del även deltog i samma handlingar samt bjöds in frivilligt kan även innebära att aspekten med en sekretess runt samtalens innehåll inte blir lika känslig. Under intervjun krävdes det av mig som intervjuare att balansera mellan de olika synpunkter som uppkom och att lyfta upp respektive åsikt och inte värdera något som mer rätt än något annat. Det var även intressant att studera dynamiken under samtalen och hur de intervjuade interagerade och ibland föll in i att hålla med varandra. Vid några tillfällen kunde de vara av olika mening och inte hålla med om den bild någon av de andra skapade och ansåg det nödvändigt att ge en motbild vilket gav uppslag till intressanta reflektioner.

Tillvägagångssätt för att få kontakt med intervjupersoner

För att komma i kontakt med tjejer för intervjuer skickades mail till olika verksamheter i Göteborg med omnejd där projektet beskrevs och där en förfrågan om de kom i kontakt med målgruppen gjordes. Om så var fallet ställdes en fråga om de skulle kunna tänka sig att förmedla en förfrågan om medverkan i intervju till berörd tjej. Till mailet bifogades ett informationsblad som de kunde vidarebefordra till de tjejer som de trodde skulle kunna vara aktuella. Vissa verksamheter har också satt upp ett informationsblad i sin lokal vid de fall det lämpade sig. De verksamheter som kontaktades var bland andra socialtjänst, fritidsgårdar, medling och stödmottagningar för unga brottsoffer, ungdomstjänst, behandlingshem, fältverksamheter. Några av intervjupersonerna fick jag kontakt med genom engagemang i en organisation för ungdomar och har då själv tillfrågat dem om medverkan. Tre av tjejerna bjöds in att delta av de personer jag bokat intervjuer med. Nämnas kan också att alla intervjuer som var bokade inte blev av på grund av svårigheter att få till tidpunkter att träffas och att intervjupersoner inte dök upp som avtalat.

Överlag kan sägas att det var ett relativt dåligt gensvar från de verksamheter som kontaktades. Det var dock flera som reagerade positivt och ansåg ämnet intressant och viktigt. Trots detta avböjde vissa då de inte kom i kontakt med målgruppen eller på grund av att det inte kändes helt bekvämt. Detta är förståeligt då de förstås är måna om tjejerna och att de inte ”exploateras” eller utnyttjas. Vissa verksamheter kände också att det var obekvämt att ta upp frågan inom ramen för deras yrke. Det var flera som framförde att de önskade läsa rapporten, ansåg att frågan behövde belysas och att det behövs mer kunskap om ”dessa tjejer”. När de verksamheter som hade tjejer som skulle kunna vara aktuella gjort en förfrågan och överlämnat informationsblad till berörda individer tillfrågades de om tillåtelse att lämna över kontaktuppgifter till mig. Jag ringde då upp tjejen och beskrev lite mer vad arbetet och intervjun skulle handla om och försäkrade mig om att de ville och tyckte det kändes bekvämt att ställa upp.

Ett dilemma vid sökandet efter intervjupersoner var hur jag skulle få fram att det handlar om våld som man använt och att tjejerna valdes ut på grund av sina erfarenheter men samtidigt inte stämpla dem som våldsamma och avvikande (se Kolfjord 2003). Jag fick tänka på hur jag formulerade mig både i mailen, informationsbladen och när jag talade med de inblandade. När det kommer till våld kan orden som är knutna till det vara laddade med innebörder som man kan distansera sina egna handlingar ifrån (Uhnoo 2011). Jag valde att uttrycka det jag studerade som våld men i sökandet var jag ”bredare” i min beskrivning och formulerade att jag sökte tjejer med erfarenheter av bråk, slag och slagsmål vilket innebar både fysiska och psykiska handlingar. Några olika varianter utformades där jag i vissa förfrågningar också formulerade att jag var intresserad av att komma i kontakt med de som själva deltagit eller varit med under slagsmål. Jag har valt att inte använda ordet misshandel då det kan upplevas referera mer till den olagliga innebörden av våld vilket skulle kunna få personer att distansera sig och även bidra till att märka individerna som utövare av något kriminellt. Jag har även valt att inte använda formuleringen ”tjejer som våldsutövare” eller ”våldsamma tjejer” med tanke om att inte stämpla individerna och ge dem en identitet utifrån de handlingar de begått. Jag tillämpade en öppen och neutral hållning och beskrev att jag var intresserad av vad tjejer tänker om ämnet, utifrån att det är killars våld och kriminalitet som belyses och skrivs om till största del. När jag pratat med tjejerna beskrev jag att jag i min uppsats pratar med tjejer om våld och hur man ser på våld och användande av våld. Jag lade inte fokus på att vilja prata med tjejerna enbart på grund av deras erfarenheter. Det var dock underförstått vid de kontakter som förmedlats genom en yrkesperson med kännedom om deras bakgrund.

Intervjupersoner

Tjejerna som har intervjuats är i olika åldrar från 17 till 30 år. De har vitt skilda bakgrunder och erfarenheter av våld. Några har slutat med att använda våld aktivt medan vissa fortfarande brukar det. Några är dömda för sina våldshandlingar och andra är det inte, se vidare i sammanfattning under resultatdel.

Innan intervjuerna genomfördes lades viss tankeverksamhet på hur jag skulle förhålla mig till intervjupersonernas bakgrund. Som nämnts har forskning haft en tendens att göra kvinnor till offer för sina omständigheter och jag avsåg i denna uppsats att inte uttryckligen rikta ljus mot deras tidigare upplevelser. Det har dock varit väsentligt att se deras utövande i en större kontext för att förstå deras situation. Mitt fokus för denna uppsats har inte varit på bakgrund och väg in i ett utövande vilket bidrog till att jag till stor del har valt att lämna de delarna utanför redovisningen. Jag har valt att inte göra någon mer ingående beskrivning av varje enskild intervjuperson då jag inte anser det väsentligt för analysen samt för att öka anonymiseringen av tjejerna. Urvalet för denna uppsats är inte representativt och inte heller är antalet tillräckligt stort (om urvalet varit representativt) för att kunna ligga till grund för några generella slutsatser (Karlsson & Pettersson 2003:10). Syftet handlar istället om att undersöka och skapa förståelse för hur tjejer kan tala om våld och hur de kan framställa sig själva.

Intervjuguide

Inför intervjuerna skapades en guide med teman och tillhörande frågor som avsågs beröras under samtalen med intervjupersonerna. I intervjuerna växlades det mellan teman och frågorna ställdes på de ställen i samtalen där det föll sig naturligt. Inledningsvis testades några olika spår för att undersöka vad tjejerna var villiga att beröra på ett djupare plan. Jag strävade efter att beröra de olika temana men intervjupersonerna gavs stort utrymme att själva hålla i rodret dels av intresse för vad de valde att lyfta upp men även för att det kunde finnas aspekter som de intervjuade upplevde som känsliga att prata om.

Utifrån den kunskapsbild som förvärvats under inläsning på området hade jag med mig viss förståelse av ämnet in i intervjuerna. Det fanns aspekter jag var intresserad av att beröra och som plockades in i intervjuguiden eller befann sig i mitt medvetande under samtalet. Det förhöll sig inte så att jag var ute efter att bekräfta eller motbekräfta uppfattningar utan snarare handlade det om en nyfikenhet inför vissa frågor. Jag kunde genom min teoretiska förståelse uppmärksamma förhållanden och följa upp dem när de uppenbarade sig i samtalet. Problemformuleringen har en teoretisk förankring men intervjuerna utfördes ej i teoriprovande syfte. I och med att intervjuerna var öppna och anpassade efter intervjupersonen kunde jag inte arbeta med förutsättningen att testa teori.

Intervjusituationen och etiska hänsynstaganden

Innan intervjuerna genomfördes informerades tjejerna om att jag tänkte spela in samtalet och de fick ge sitt godkännande. Jag berättade att det endast var jag som skulle lyssna och att jag sedan skulle radera ljudfilen. I början av intervjusituationen förklarade jag hur jag skulle använda det som de berättade, att jag pratade med flera tjejer och att jag försökte skapa en bild av ämnet av deras gemensamma berättelser. Jag talade också om att jag skulle kunna komma att använda deras meningar ordagrant för att illustrera något i uppsatsen men att alla namn skulle utelämnas eller bytas ut. Jag informerade också om deras rätt att dra sig ur om de skulle ångra sitt deltagande. Intervjun spelades in genom mobilens inspelningsfunktion och lagrades som en ljudfil som överfördes till datorn.

Jag strävade efter ett avslappnat samtalsklimat och ville tillåta intervjupersonerna att ta upp vad de kände att de ville berätta. Jag började med att inleda med varför jag skriver om ämnet och varför jag är intresserad av det och hur upplägget för intervjun skulle se ut. Jag upplevde det viktigt att framhålla min inställning till våld och deras erfarenheter för att de skulle kunna öppna sig utan att vara rädda för hur det skulle tas emot av mig. Jag avsåg förmedla en känsla av att jag inte dömer dem och att min inställning var att de har erfarenheter och kunskap jag kan lära av. Jag förklarade att jag inte var ute efter några egentliga rätta svar utan att jag var intresserad av deras tankar och hur de pratar om sina erfarenheter och jag betonade att jag vill lyssna till det som de vill berätta. Ett förtydligande om att jag inte ville lägga något fokus vid handlingarnas kriminella innebörd eller på handlingars rätt eller fel gjordes också för att de skulle känna att de får prata om sådant utan att jag dömer dem. Då det skulle kunna väcka känslor att prata om vissa händelser framfördes att de inte behövde tala om sådant som inte kändes bekvämt.

Till att börja med frågades om tjejernas allmänna inställning till ämnet tjejer och våld och vad de tänkte när de fick frågan om att medverka i intervjun. Detta för att öppna upp för reflektion och bidra till en avspänd situation. Inledningsvis ville jag inte låsa dem i en position av att vara en våldsam tjej. Detta gav oss möjlighet att stämma av varandra, jag fick visa vem jag var som lyssnar till dem och det gav också mig en uppfattning om hur jag skulle bemöta den individ jag hade framför mig.

Tjejerna fick sedan styra vad de ville fortsätta prata om så att de kunde välja något som de upplever lättare med syfte att de skulle känna att de fick kontroll själva (se Kolfjord 2003:43). När vi ”känd” lite på varandra kunde vi tillsammans röra oss in i samtalet och komma in på andra ämnen.

Som redan berörts och som varit vägledande vid detta arbete är vikten av att inte förstärka en påbörjad stämplingsprocess (Kolfjord 2003:50). Tjejerna som begått våld kan av samhället betraktas som avvikare vilket är en bild som är viktig att de inte internaliserar. Jag har ansträngt mig för att inte bidra till att understödja föreställningar om avvikande eller förstärka en identitet som kriminell hos de jag haft kontakt med. Scott och Wright (2010) menar att kriminologin är delaktig i reproduktionen av sociala orättvisor. Kriminologin forskar till stor del på s.k. ”låg status aktörer” och är delaktig i att ta fram resultat som bidrar till att försämma dessa människors sociala ställning vilket är viktigt att ha i åtanke. Jag bar med mig en varsamhet inför att uttrycka mig värderande och var under samtalets gång noga med att visa på en stödjande och empatisk inställning. Samtalen fördes som en dialog där jag också deltog genom kommentarer. Det är svårt att förhålla sig helt värdeneutral och situationen fordrar också att jag visar förståelse för dem för att skapa ett förtroende och få en person att känna att jag inte är emot dem då det kan bidra till svårigheter med att få den att öppna sig.

Jag strävade efter att växla mellan tal om deras egna erfarenheter av situationer och att prata om våld och slagsmål på en mer allmän nivå av den orsaken att samtalet inte skulle upplevas för tungt. Vissa ämnen frågades inte rakt ut om, exempelvis hur de ser på sig själva som våldsutövare med tanke om att inte sätta en benämning på dem som just våldsutövare. Sådana ämnen fick närmast på en mer allmän nivå vilket också bidrog till en svårighet att komma nära deras egna beteende i alla frågor. Frågorna som ställdes var till största del av öppen karaktär såsom ”vill du berätta om...?”, ”vad är din erfarenhet av...?” osv. Även stödjande, bekräftande och mer direkta frågor användes. Med syfte att komma åt motsättningar och spänningar i olika roller och att nå deras reflektioner angående det normativa ställdes vissa hypotetiska frågor som ”om det varit en kille som gjort det hur tror du att andra hade reagerat då?”.

Intervjuernas karaktär har skiljt sig åt vad gäller innehåll och struktur. Min intention var att till stor del följa tjejerna i deras tal vilket också resulterade i att vissa teman berördes mer eller mindre eller inte alls. Vid intervjuerna där flera tjejer deltog styrde sig samtalen mer av sig själva vilket också bidrog till att det talades mer om vissa saker än andra och att vissa teman inte berördes. Intervjuerna har genomförts på olika platser som varit bekvämt för tjejerna, exempelvis i rum på bibliotek i närheten av där de bor eller befinner sig, på deras arbete, tillfälliga hemmiljö eller i grupprum på universitetet.

Min roll och position i intervjun

Det är av vikt att reflektera över hur jag som forskare påverkar intervjun och hur jag inverkar på intervjupersonerna och deras förmåga att uttrycka sig. Jag har som intervjuare en roll av representant för den akademiska världen som forskar på deras tillvaro. Ämnet kriminologi kan också bidra till vissa föreställningar genom att jag studerar dem på grund av en viss position i i samhället som förknippas med avvikande (jfr Karlsson & Pettersson 2003:14). För de yngre tjejerna är jag en vuxen person vilket också ger mig ett viss övertag och det är möjligt att det hos de intervjuade finns upplevelser av att jag genom det har en viss makt i intervjusammanhanget. Det skapas också automatiskt en obalans då den frågande styr samtalet. Även om strävan efter att det ska skapas en dialog och ge den intervjuade stort utrymme är det inte en situation där vi är jämbördiga (Kolfjord 2003:45). Jag har försökt att genomgående reflektera över denna maktposition och jag har varit noga med att ge inflytande åt den intervjuade. Jag har strävat efter att inta en nyfiken och en icke dömande inställning gentemot de jag intervjuar och ämnet som helhet.

Tjejerna har begått handlingar som av samhället klassas som kriminella och genom den syn som samhället har på de gärningar och även de personer som begår dem hamnar de i en viss position. Hos intervjupersonerna kan det finnas antaganden om att jag också har föreställningar om dem som ”avvikande” personer som de till viss del uppfattar sig som. Jag kunde uppleva att vissa av intervjupersonerna hade behov av att känna av mig som person och vilken attityd de skulle använda gentemot mig.

Flera av tjejerna har varit i kontakt med rättsapparaten tidigare och några är dömda. Jag försökte positionera mig som något annat än de yrkespersoner som de mött tidigare. Jag har som intervjuare en roll där jag inte behöver uppvisa någon särskild värdering, jag behöver inte döma, motivera eller hjälpa dem. På så vis har man en särskild och ganska fördelaktig roll som intervjuare. Min uppfattning är att de inte upplevde att mitt syfte var att påverka dem eller att jag hade något underliggande budskap utan att min intention var att förstå dem och deras situation. På så vis blev jag på något sätt ”allierad” med dem. En av tjejerna uttryckte också att *det behövs att man förstår varför man gör det* och menade att man inte bara kan döma för en handling utan att se allt som ligger bakom.

Bearbetning av material

Arbetet med uppsatsen har varit en process där fokus för analys har arbetats fram efter hand. Utgångspunkt och intresse fanns från början men jag arbetade inledningsvis med några olika parallella ingångar. Jag höll mig öppen inför vad som var möjligt att få ut ur intervjuerna. Vad samtalen skulle kunna generera och hur tjejerna förhöll sig och var beredda att prata om var avgörande för vilket material som skulle kunna skapas. Konkreta frågeställningar var således inte färdigformulerade från början utan det var tjejernas berättelser som fick utforma inriktningen på analysen. Jag ämnade också läsa analysmaterialet med en öppen inställning och låta empirin tala och att meningsskapandet hos intervjupersonerna kunde fångas upp. En teoretisk förståelse fanns med från början men har också fördjupats efter hand.

De slutgiltiga frågeställningarna växte fram och det var när materialet började utkristallisera sig som de konkreta forskningsfrågorna kunde formuleras. Analys pågick kontinuerligt under insamlandet och frågor som kom upp under ett samtal kunde följas upp i nästa intervju. Jag arbetade inledningsvis med materialet så att jag lyssnade på inspelningar och sammanfattade dem. Vissa av intervjuerna har transkriberats i detalj men andra endast delvis och med koder. Jag antecknade stickord och korta reflektioner i sammanfattningarna och transkriberingarna. Efter detta sammanställdes frågor att ställa till materialet utifrån mina teoretiska utgångspunkter, syfte och frågeställningar som vuxit fram. Materialet strukturerades utifrån dessa frågor och teman och lades till grund för analysen. Under processen har jag återgått till att lyssna på inspelningar för att utröna om det varit möjligt att göra nya upptäckter, tolka något annorlunda eller bli säkrare i den reflektion som gjorts.

Längre citat i texten har frilagts och utmärks genom mindre teckensnitt och indrag. Kortare citat som vävts in i text markeras genom kursivering. Intervjupersonerna har anonymiserats till att benämnas i citat som intervjuperson 1, 2, 3. Övriga namn och personer har även anonymiserats till NN eller endast *familjemedlem*. För att underlätta läsningen har citaten redigerats en aning, stakningar och ”onödiga” ljud och ord har plockats bort.

Markeringar i intervjuцитat:

(.) - 1 punkt inom parentes innebär att något utelämnats för att korta ner.

() - kommentar om något.

I – intervjuare – jag.

Ip1: – intervjuperson 1, 2, 3 osv i gruppintervjuerna.

Metodens tolkande karaktär

En utgångspunkt för analysen har varit att vi när vi talar gör något mer än att uttrycka det rent verbala och förmedla information, ord och tankar (se Silverman 1997). Då jag utforskat tjejernas tal och framställningar har jag rört mig på olika analytiska nivåer. Jag har studerat det konkreta och explicita som uttalas men även det mer implicita och den mening som skapas bakom det som sägs rent språkligt. Analysen bygger på mina tolkningar och jag uttyder meningar i det som sägs. Detta arbete kan alltså ses som socialt konstruerad och den är avhängig min förförståelse och kunskapsbild. Det finns inte en ”sann” tolkning av materialet, mina tydningar av tjejernas berättelser är öppna för omtolkningar (se Riessman 1993:22). Jag har strävat efter att förstå och tolka vad tjejerna berättar och se förhållanden ifrån deras synvinkel (Riessman 1993:18). Jag har inget syfte med att presentera tjejernas berättelser på ett visst sätt. Som Wästerfors (2004:22) uttrycker det är inte utgångspunkten för tolkandet och analyserandet att hålla med eller visa medkänsla med de som intervjuas. Jag vill inte värdera det som uttalas eller presentera det som fakta utan snarare sätta mig in i talarens försök att framställa ”fakta” (Wästerfors 2004:22).

I tolkande forskning är påverkan ofrånkomlig och det gäller som forskare att reflektera över sin egen roll och inverkan på undersökningen. Detta för att läsaren ska kunna bedöma hur det kan ha påverkat studien (Marshall & Rossman 2011:96–97). Denna reflektion är något jag strävat efter att bära med mig genom arbetet och att kritisk granska de val och tolkningar jag gör och varför jag gör dem. Det är mina tolkningar som ligger till grund för analys och resultatet är beroende av mig som urtolkare. Narrativ läses olika och kan inte reproduceras av andra forskare (s.k. intersubjektivitet) Robertson (2005:252–256). Jag beskär materialet, gör bortval, klassificerar och synliggör vissa förhållanden (jfr Burcar 2005:29). Jag är medveten om att de tolkningar jag gör inte är de enda möjliga och sanna utan berättelserna är öppna för andra varianter av tolkningar. Att redovisa många intervjuutdrag är ett sätt att ge läsaren möjlighet att bedöma min tolkning och skapa sig en egen uppfattning. På de ställen där det var möjligt har mina frågor och kommentarer följt med intervjuцитaten vilket ger läsaren möjlighet att ta ställning till empirin. Under arbetets gång har även resultaten diskuterats med andra studenter och anhöriga utan kriminologisk kännedom. Det har varit ett sätt varpå jag kunnat testa hållbarheten i mina argument och tolkningar för att få en uppfattning av om de framstår som förståeliga och övertygande (Robertson 2005:254–256). Jag har i framställningen även strävat efter att lyfta fram variationer i materialet för att motverka stereotypa uppfattningar och onyanserade tolkningar (Burcar 2013:197).

Metodreflektioner och kvalitetsaspekter

Jag har under processen strävat efter att upprätthålla en transparens och att genomgående beskriva mitt tillvägagångssätt och hur jag resonerat. Jag har ämnat skriva detaljerat och förståeligt och att kommunicera resultat på ett begripligt sätt (Marshall & Rossman 2011:252). Även att visa på en uppriktighet och att medge eventuella brister i processen och metoden har varit viktigt (Tracy 2010).

Att uppsatsen bygger på intervjuer med ett litet antal individer kan behöva viss diskussion. Som nämnts tidigare är inte ett mål att dra några generella slutsatser utan snarare belysa hur tjejerna kan tala om fenomenet. Dock är det möjligt att ändå betrakta det som att innehållet avspeglar en tillvaro och kultur bortom intervjusituationen och kan då tänkas säga något om sammanhang som inte enbart är knutna till dessa individer (jfr Miller & Glassner 2004).

Den öppna intervjuformen, där intervjupersonerna till stor del tillåtits styra innehållet kan diskuteras utifrån att jag eventuellt kunnat missa vissa aspekter samt att fokuseringen blivit en aning bred. Möjligen hade jag kunnat få ut mer av vissa av intervjuerna med en klarare styrning. Men som nämnts ovan har jag inte önskat att göra större påverkan än nödvändigt på tjejerna. Jag har fått föra mig försiktigt och arbeta mig fram i samtalet och ibland har det varit en lång väg till att komma till något centralt.

Min intention var att inte beskriva för mycket om vad intervjun skulle handla om på förhand med syfte att inte påverka och styra intervjupersonerna då det kan skapa förväntningar om vad och hur de bör tala. Det kan bidra till att de upplever att de bör ha vissa inställningar inför ämnet. Samtidigt behövde de få viss information för att kunna förbereda sig mentalt. Jag försökte att beskriva det tämligen allmänt och framföra att jag är intresserad av deras tankar om ämnet. Jag berättade inledningsvis att störst uppmärksamhet vanligtvis läggs på killar och att jag önskade lyfta fram tjejers upplevelser. Möjligen kan jag genom det ha uppfattats som att jag tagit deras position vilket skulle kunna ha öppnat upp för tjejerna att förstärka vissa bilder. Måhända kan det ha funnits tankar om att de inför någon som skriver en uppsats om ämnet förväntas visa upp vissa inställningar. Kanske var deras utgångspunkt att jag kunde tänkas ha uppfattningar om tjejers våld som mindre allvarligt och att de kände ett behov av att visa att så inte var fallet. Å andra sidan är det också möjligt att tänka sig att de inför mig som förhållandevis ”neutral” person ger en bild som ligger närmare hur det ser ut i deras verklighet än vad de visar upp inför andra yrkespersoner.

Det har varit givande och stundtals också mycket roligt att samtala med tjejerna. Att följa deras reflektioner och tolkningar av erfarenheter och beteenden har varit spännande. Det har varit intressant att ha fått möjligheten att hälsa på i deras värld och jag upplever att de har mottagit mig med en öppenhet. Jag som tjej från universitetet och som på min höjd tjuvåkt på bussen, kört för fort och cyklat mot rött kan självklart inte förstå hur deras liv upplevs. Men jag kan göra försök till att närma mig deras verklighet och kan genom dem få inblick i hur det kan se ut. Stundtals har det också varit tungt och jag har fått lyssna till svåra upplevelser och förhållanden. Det är svårt att inte bli berörd när man hör en 17 åring säga *vilken framtid? vi har ingen framtid, ingen här blir något*.

Jag upplever att när jag väl fått kontakt med tjejerna fanns ett intresse hos dem av att dessa berättelser skulle bli hörda, även om det rör sig om handlingar som i allmän mening inte är beundransvärda. En av tjejerna berättade att hon vaknat på morgonen och sett fram emot intervjun och att få prata om sina erfarenheter. Vid en av gruppintervjuerna hade jag planerat att endast träffa en av tjejerna men hennes kompisar dök upp och var nyfikna på att vara med. Tjejerna förmedlar en känsla av att de vill att jag ska förstå och de strävar inte efter att bortförklara sig, ta avstånd eller friskriva sig från ansvar. Jag upplever att de bjöd in mig till sin arena och ville visa mig hur den ser ut. Genom att ge dem fria händer och tala om från min sida att de besitter kunskap om ett område som inte kan nås på annat vis intog de på något sätt en roll av att vara företrädare för deras ”värld”.

Resultat och analys

I föreliggande kapitel redovisas resultat från intervjuer tillsammans med analys av intervjumaterialet. Avsnittet inleds med att nämna några utgångspunkter för analysen och en sammanfattning om hur tjejernas våldsanvändande ser ut. På det följer redovisning av resultat varvat med analys. Texten är strukturerad utifrån fem teman med underkategorier som följs av sammanfattande slutsatser. En fördjupad analys tillsammans med diskussion avslutar uppsatsen. Till grund för analys används innebörd i Messerschmidts *strucutred action theory* om hur samhällsstruktur och individ påverkar varandra, delar av konceptet *bad girl femininity* samt synen på genus som flytande. Även neutraliseringstekniker används vid diskussionen om hur tjejerna rättfärdigar och neutraliserar våldet.

Den som berättar kan välja vad den vill förmedla vilket innebär att den utsaga den avger om sig själv säger något om hur den ser på sig själv och hur den vill bli betraktad av andra. Genom samtal kan individen utforma, nyansera och göra motstånd mot de allmänt accepterade identiteterna som samhället tillhandahåller. Likt männen i Burcars avhandling som utsatts för våld och rån (2005:30) kan tjejerna i min uppsats sägas vara ”medlemmar” i olika kategorier. De tillhör både tjejer och

våldsutövare, kategorier med vilka specifika och här motsatta föreställningar och förväntningar är förknippade. Jag är intresserad av hur de aktuella tjejerna förhåller sig till dessa två kategorier och hur de skapar sina positioner.

Sammanfattning om tjejernas våldsanvändande

Våldet som tjejerna berättar om sker mot kompisar eller närstående, eller mot okända som de stöter ihop med eller letar upp. Det kan uppstå i stunden, vara planerat som hämndaktioner eller användas som medel för att komma åt fördelar som att stjäla en mobil. Tjejerna kan slåss för att försvara sig mot angrepp men de kan också leta efter anledningar för att få bråka med andra för att söka spänning eller kickar. Det kan också uppstå som något oundvikligt i stunden när aggression tar överhand eller när ord inte räcker till. Det utlösande kan bestå av att någon går före i kön, ger en kommentar, säger något som smärtar, ger en blick eller en gest som ger utrymme att tolka.

Motstånd mot normativa bilder av tjejer och våld

De bilder som förmedlas genom den samhälleliga diskursen om kön och våld finns på olika sätt närvarande i tjejernas berättelser och det finns en medvetenhet om att de inte tillhör den gängse bilden av en våldsanvändare. På olika sätt görs ett motstånd mot de uppfattningar som finns och intervjupersonerna utmanar etablerade konstruktioner av tjejer och om förhållandet mellan tjejer och våld. Det görs både genom att protestera mot synen om att tjejer inte ska slåss, och att killar inte får slå tjejer vilket är en syn som implicerar att de är svaga och inte kan försvara sig. De gör invändningar mot att betraktas som offer och svaga och motsätter sig stereotypa uppfattningar om tjejer som underlägsna. De lyfter fram och förstärker våldet och visar på att det är allvarligt för att bestrida och nyansera de uppfattningar som finns om att tjejers våld skulle vara ofarligt.

Bestridande av stereotypa uppfattningar om vad tjejer inte får och kan utföra

Försök till nyanseringar av bilder om tjejer och våld görs på olika sätt både genom att explicit uttala att de uppfattningar som kan finnas är felaktiga, exempelvis genom att säga *tjejers våld görs mindre och gulligare än vad det egentligen är*. Det görs också på mer indirekta sätt genom berättelser och framställningar av våldet som icke bagatellartat, se längre ned. En av tjejerna har fått utstå kommentarer för sitt beteende och gör en invändning mot att killarna skulle ha företräde till ett beteende och menar att hon har rätt att bete sig som hon vill. Hon menar att hon är sig själv och i det ingår att använda våld:

Det är killarna a som säger, om du ändå ska bete dig som en kille så får du stryk som en kille (.) dom har inte speciellt beteende, jag får göra, jag e exakt som jag vill, jag e mig själv, liksom.

När jag frågar om reflektioner på ämnet tjejer och våld framför en av tjejerna ett motstånd mot uppfattningen om att killar inte får slå tjejer. Hon visar att hon kan ta slag också från en kille, protesterar mot en status som ”oslagbar” och menar att hon kan slå tillbaka. Hon hänvisar också till en diskurs om att inte slå en svagare men gör en invändning mot att tjejer generellt är svagare.

Det har alltid varit naturligt, får jag en örfil av en kille är det naturligt att ge tillbaka jag ser inte det som att “nämen gud du kan inte slå en tjej” jag har inte den synen det liksom blir naturligt, väldigt många tycker det är okej för en tjej att ge en örfil till en kille men varför kan inte en kille då ge en örfil till en tjej (.) killarna behöver inte vara starkare egentligen.

Ett motstånd mot våldet som könsspecifikt kunde märkas också bland ungdomarna i Uhnoos (2011) studie där en stark norm om att killar inte får slå tjejer urskiljdes, vilken hänvisade till det orätta i att slå en svagare. Av främst tjejerna i diskussionerna gjordes samtidigt ett motvärn mot bilden av tjejer som särskilt sårbara. Tjejers kapacitet till våld framhövdes och de framförde invändningar mot ett ansvarsbefriande synsätt mot kvinnor som slår.

Motstånd mot underläge och offerposition

Vissa av tjejerna har levt under förhållanden med upplevelser av marginalisering och flera av dem bär med sig svårigheter och trauman som de har använt våldet till att hantera. Något som är framträdande i tjejernas berättelser är dock att de tydligt tar avstånd från en offermentalitet och ett underläge vilket uttrycks på olika sätt i deras utsagor. I en av gruppintervjuerna pratats det om att killar har en makt över tjejer genom att kunna sprida rykten och kalla dem för hora, något som har en särskild innebörd i den kultur som de lever i. När det talas om denna kränkande behandling som killarna utövar så vill en av tjejerna framhålla att *asså vi måste bara säga det det finns jävligt kaxiga brudar också (.) asså det är inte bara killarnas fe, l bara jävlar asså tjejer idag varpå hennes vän fyller i med tjejer har fått nog*. Från den punkten vänder diskussionen och de vill visa att tjejer också kan vara kaxiga och bjuda på motstånd. De protesterar mot att visa sig från ett underläge och att det skulle vara synd om dem. De ger en bild av att de har del i våldet och trotsar det faktum att de som tjejer befinner sig i en situation där de är utsatta för killars övertag. Det förefaller som att tjejerna har behov av att visa på en tuffhet vilket är något som skulle kunna kompensera för upplevelser av underlägsenhet. När individer upplever att de befinner sig i ett underläge i samhället i stort och gentemot andra människor så kan det uppfattas som ett ifrågasättande av självrespekten. Det kan skapa känslor av skam och att inte duga som individ (Forkby & Liljehom Hansson 2011).

I den andra av gruppintervjuerna börjar en av tjejerna prata om att de när de var yngre kände sig svikna av samhället och att det var anledningen till att de höll på med våld och kriminalitet. Hennes kompis vill inte bidra till den bilden. Hon gör istället tydligt att de i hennes kompisgäng gjorde det för att det var kul och menar att de var uttråkade och att det inte fanns någon egentlig anledning bakom deras handlingar;

Vi gjorde det mer asså de jag umgicks med det var mer att det var för en kick asså vi gick och letade upp vi visste vem vi skulle slå det var bara att leta, asså det kunde vara för ingenting det var typ såhär jag bara stör mig hur du tittar på mig och nu vill jag slå dig (.) nu letar vi upp den här tjejen så gick man och slog på henne så var det klart (.) rastlös (.) det var mer för en kick, samtidigt alltså allt vi gjorde som man inte fick göra var en kick.

Intervjupersonen ser sig som aktör och betonar en egen drivkraft (se vidare om aktörskap nedan). Hon tar ansvar för sina handlingar och visar på att de var tjejer som gjorde det för att de ville och fick en kick av det. Hon menar att det inte behövs någon sympati och tydliggör att de inte ”drivits” in i ett våldsamt beteende utan att det är något de valt (Jmfr Åkerström 2001:270). Hon är också medveten om att det i själva verket inte fanns några moraliskt riktiga orsaker till att de slogs och att de i stunden kunde hitta eller komma på anledningar som egentligen inte stod i relation till vad de utsatte sina offer för. Vid något tillfälle nämner hon att det kunde handla om att hon störde sig på någon för att den hade blått hår. Kvinnorna i Kolfjords studie (2003:268) som levde med drogbruk och kriminalitet och som på olika sätt hade erfarenheter av utsatthet under sin uppväxt motsatte sig sympati och uppfattningen om att de skulle haft en dålig barndom som påverkat dem. Författaren tolkar det som en önskan från kvinnorna om att gestalta sig själva som individer kapabla till att handla och göra självständiga val.

Bilder av kapacitet och ett allvarligt våld

Tjejerna tycks vilja visa på att uppfattningen om ”tjejbråk” som obetydligt eller ofarligt inte alltid stämmer. Flera nämner att det kan göra ont att slåss och en av tjejerna talar om hur skadad hon blivit vid ett tillfälle när hon varit med i slagsmål. Det visar också på att det är fråga om våld som inte är lindrigt. Några talar även om att det kan göra ont att slå någon annan, som tjejerna i den ena gruppintervjun illustrerar genom att visa upp sina ärr och jämföra knogar med varandra;

Ip3: man får ju själv ont när man slår (.) Ip1: a my god mina tänder har spruckit och sånt
Ip3: asså kolla jag har naglar (visar lösnaglar) om jag bråkar jag knäcker mina naglar för du vet asså Ip1:a man ska inte ha naglar och det gör ont att hålla in naglarna också Ip2: jag har tänder och sånt på mina händer (skratt) kolla jag har tänder, kolla det har gått tre år och det går inte bort en röd grej där jag får inte ont asså sen ser du att dom här mindre är på mig mycket nere (visar på att några av knogarna är mindre) jag har ip1: mina knogar dom e spräckta jag har bara ärr överallt Ip3: mina e inte spräckta I: vad hände med dom tänderna då? (.) Ip2: dom e borta det fastna tänder I: fastna dom där? Ip2: hon tror inte på mig I: jo men jag fattade inte att dom fastnade Ip2: kanske en e knäckt och nån bit har fastnat, asså jag skojar inte du ser inte hur djupa ärr det är, folk bara frågar mig slog du henne så eller du vet dom skämtar med mig jag svär.

Genom att framhäva att det gör ont att slåss visar de på att det är ett allvarligt våld som förekommer och när tjejerna i gruppintervjun jämför ärr på sina knogar låter de mig förstå att det har varit fråga om kraftiga slag. Det signalerar också att de kan krävas att du kan ta smärta för att kunna vara med vilket även implicerar en styrka och tuffhet hos de som deltar. Det är intressant i sammanhanget att de talar om smärta och skador de fått när de slagit själva men inte nämner något om skador som andra har orsakat dem. Det är det egna våldet som de väljer att lyfta vilket kan kopplas till det resonemang som förs om aktivitet i ett av temana som följer nedan.

En av de äldre tjejerna nämner att personer i hennes omgivning kunde reagera med rädsla när hon blev aggressiv vilket inger att det var fråga om ett beteende som gjorde andra förskräckta; *gav henne ett kok stryk som hette duga för att hon trängde sig före mig i kön på toaletten (.) och mina kompisar bara men shit chilla liksom (.) fan ta det lugnt (.) när folk runtomkring mig började reagera med att de tyckte att det var så obehagligt att det svartnade så som jag först började reagera.* Andras bedömning av hennes aggression används som belägg och ger tyngd åt ett uttalande. Hon för in sina vänner som ”vittnen” till omständigheterna vilket hjälper till att övertyga om att något förhåller sig på ett visst sätt och visar att det inte endast är berättarens ord som gäller (Smith 1990:18f, Potter 1996:158-162). Salomon (2006) menar att förutsättningen att våld endast är ett uttryck för maskulinitet som förekommer i den manliga världen leder till att tjejers våld förminskas till mer trivial och ofarlig art. Det framstår som att tjejerna som intervjuats inte vill ses som ofarliga och deras berättelser inger en känsla av att de vill att deras våld ska tas på allvar.

Framställningar av tuffa och aktiva våldsanvändare

Genom berättelser av våldssituationer beskrivs känslor som kan kopplas till att tjejerna tycker att det kan vara skönt att slåss, att de får en kick och känner adrenalin i stunden. På olika sätt visar de att de är aktiva utövare som slåss och går in i bråk för att ta avstånd ifrån att ses som feiga.

Känslor och upplevelser kopplat till våldssituationen

Under intervjuerna har jag lagt visst fokus på vad som händer i stunden och frågat om tjejerna kan återge en händelse där de varit med och om de kan berätta vad man tänker eller känner runt ett slagsmål. Genom att lägga koncentration på konkreta handlingar är det möjligt att urskilja vilka känslor som är inblandade och hur händelserna skildras. Det kan säga något om hur individen betraktar sig själv och hur den tolkar situationen. När vi talar om våra känslor förmedlar vi en bild av oss själva (Gordon 1989, Planalp 1999). Kulturella konventioner kan påverka en individ till att vilja förkläda, dölja eller ge sken av att ha vissa känslor (Gordon 1989, Weigert & Franks 1989).

Flera av tjejerna säger att det blir svart när de slår och någon berättar om en händelse som den inte minns något ifrån förrän den vaknar upp i en polisbil. De säger sådant som att när de väl börjat slå finns ingen hejd och att de behöver bli stoppade av kompisarna. En av tjejerna talar om en vrede och "hulkeneffekt" som uppstår i stunden. Någon menar att det infinner sig en fightinställning: *ju hårdare slag desto mer kick får du, nu jävlar ska jag vara ännu bättre*. Någon annan säger att *man får ont under tiden man slår men det tänker man inte på, får man slag kan man bli mer fokuserad*. Citatet *man ska inte gå därifrån och ligga ner man ska vara den som går därifrån* vittnar om att det infinner sig känslor av att vilja bevisa något och att vilja besegra den man ger sig på. Flera av dem nämner att de i stunden känner adrenalin. Burcar (2005:122) framför att adrenalin i generella termer anses som något positivt och inspirerande. I idrottssammanhang förknippas adrenalinkickar med aktiviteter som det krävs mot för att genomföra. Att få en kick kan också referera till att något är roligt. Några av tjejerna talar om att det är skönt när man väl börjat slå och att det känns bra att få ut en aggression. Någon pratar om att det för henne handlar om att det är skönt att skada någon annan och att överföra en känsla till den man slår.

Då det i slagsmål även skulle kunna vara så att de själva utsätts för slag är det möjligt att tänka sig att det också finns andra känslor inblandade. Jag frågar vid något tillfälle i en av gruppintervjuerna om det händer att de är rädda; *vet du vad som gör oss orädda (.) det är vår uppväxt (.) vad vi har gått igenom, vi har gått igenom så mycket så vi blir inte rädda för sånt, det är smågrejer för oss jämfört med vad vi ser varje dag*. Jag frågar också om man tänker något runt storlek: *nej man skiter i om du är större än mig eller inte det handlar inte om storleken det är styrka*.

Rädsla eller andra känslor kan vara sådant som de lärt sig att hantera i stunden (se Collins 2008). Det kan också finnas en förväntan om att man inte bör känna något mer än aggression eller att man som "våldsutövare" inte förväntas tala om sådant och att det är en sådan bild de vill förmedla. Tjejerna är intervjuade delvis med anledning av att de utövat våld vilket innebär att de kanske också går in en roll och vill leva upp till vissa förväntningar som det inger. När jag frågar om känslor i stunden är det adrenalin och känslorna kopplade till styrka som det berättas om i första hand. Emellan yppas dock andra känslor som att de är rädda i sin vardag för vad som ska hända och att de kan känna sig kränkta av handlingar från andra, men som inte är något de vill visa upp.

En av tjejerna i en av de andra intervjuerna tar inte lika kraftigt avstånd från rädsla utan säger att *man kan vara rädd för att få stryk om man bråkar med fel person*. Flera av tjejerna har eller har varit individer som strävat efter status och makt genom våld. Bland ungdomarna i Forkby och Liljeholm Hanssons *kampen för att bli någon* (2011) uppgav få att de kände medkänsla eller empati inför den de utsatt för ett brott. Mjukare känslor kan innebära tecken på svaghet vilket medför en risk att förlora status och som lett till att ungdomarna lärt sig att blockera sådant.

Aktivitet och handlingskraft

När tjejerna berättar om konkreta händelser som de varit med om illustrerar de att de är aktiva i det som sker och visar på så vis ett aktörskap. De visar på en handlingskraft när de berättar om att de "gått på" personen ifråga. Även om händelsen föregåtts av en situation där det kan finnas ett delat ansvar uttalar de att de gick på någon, slog någon, gav en smäll och så vidare *sen så sa han någonting om min familjemedlem och min familjemedlem är död, han svor om min familjemedlem, jag blev arg så jag gick på honom (.) så jag gick på honom och det blev vi bråkade*.

Intervjupersonen intar en position av att vara den som går på killen ifråga. Tjejerna kan också visa på att de tagit ett aktivt beslut att gå på någon och att det inte endast är något som händer i stunden och markerar då att våldet är ett rationellt val som de bestämmer sig för att utföra. En av tjejerna uttalade: *om en person är uppkäftig varje dag och man har varit tyst för länge då kan man (.) jag kommer slå den personen idag så går man och slår personen*.

Något som också förekommer i tjejernas redogörelser är vikten av att poängtera att när en situation uppstår så går man in i den, även om man inser att man inte kommer vinna; *nej man vet det är inte alltid du vinner ett slagsmål men du backar inte ur*. Jag frågade en av tjejerna om man går på större och fick då svaret att:

man varit i sådana situationer där man bara vet innan att man inte har en chans i världen men ändå så ska man liksom nu jävlar (.) aja jag hade ingen chans, med blåtira och spräckt läpp (.) men ändå känner man bara ja jag gjorde det (.) jag backade inte ur den här gången (.) det är inte alltid manvinner (.) jag visade mig inte feg, då får man den känslan istället

Intervjupersonen säger att man inte tar hänsyn till om personen är större eller starkare utan man ger sig på den ändå, även om det kostar. En av de yngre tjejerna berättar om en incident där hon stöter in i en tjej i en trappa och menar på att om hon inte gick på någon som provocerade henne så hade hon setts som en toffel. Hon visar på att hon inte har så mycket att välja på och säger också att *antingen blir du slagen eller så slår du*. Det handlar om att visa att man inte är feg eller svag och att gå in i något även om man åker på stryk framstår som viktigare än att inte gå in alls. I Uhnoos studie (2011:156) menade ungdomarna att genom att avstå från att svara an på en situation, vara passiv eller gå därifrån kunde man riskera att bedömas som feg, undergiven och oförmögen att försvara sitt anseende. För flera av tjejerna som intervjuats ingår det i deras identitet att slåss och det är också en bild andra har av dem. För att bära upp rykte och status kan det innebära att man behöver visa att man inte viker ifrån situationer där det kan krävas att man tar till en hård attityd och fysiska handlingar. När de visar på aktivitet och handling får de ett övertag gentemot den som de går på och när den tar initiativ och beslut om att gå på visar den på mod och kontroll som bidrar till att röra sig från ett underläge och en passivitet.

Ett vanligt våld

För en av de äldre tjejerna jag intervjuat är våldet inget som ingår i hennes gemenskap med andra utan något som uppstår i stunden. Även om hon genom exempel visar på att andra kan reagera på hennes våld så framstår det för henne inte som något märkvärdigt att utföra. Bland de tjejer där våldet är en del i en samvaro med andra förmedlas bilder av att våld på olika sätt är ett vanligt inslag i deras omgivning. Det framställs inte som undantag eller speciellt anmärkningsvärt. Även om tjejerna visar på allvarligheten i våldet de utför (se ovan) så uppvisar de nedtonade inställningar till dess förekomst och inför att utföra det.

Förstärkande och normaliserande av våldet

Flera av intervjupersonerna talar på ett allmänt plan om hur våldet kan se ut i deras omgivning och berättar om sådant de bevittnat eller som andra varit med om och vill förmedla en kunskap om hur det fungerar till mig. Genom att tala om hur våldet ser ut i allmänna ordalag berättar de också något om tjejer som utövare generellt. Burcar (2005:46) skriver att genom förstärkande skildringar av våldets frekvens görs våld, paradoxalt nog, mindre allvarligt; det normaliseras. Männerna som utsatts för våld i Burcars avhandling tonar ned allvaret i våldet genom förstärkande skildringar av dess frekvens. De visar genom det att det är något som de kan hantera och distanserar från en offeridentitet och underläge. Bland de tjejer i intervjuerna där våldet ingår i deras omgivning uppvisas inställningar av att det inte anses som något märkvärdigt att tjejer slåss. En av intervjupersonerna betonar att det är vanligt att det sker slagsmål bland tjejer i hennes närhet. Hon beskriver en händelse mellan två tjejgäng i skolan och hon understryker råheten i det och hur snabbt det kan eskalera:

här är ett gäng och här är ett annat, (.) sen så ligger de i en hög och slåss (.) en tjej ligger på backen när tre tjejer står och slår henne och sparkar henne när hon ligger ner och jag hann nästan inte reagera förrän det var över, men så mycket saker hade hänt, när det är en tjej som står med den här näven här och bara ha ha ha (.) gick så här och så var de borta (.) då var klockan typ (.) fyra halv fem (.) dom sket ju i att dom stod utanför skolan och det var folk runtomkring, det spelar nästan ingen roll vart man är det finns liksom inga gränser tror jag

Genom att säga att det kan gå så snabbt och att det kan hända i skolan på eftermiddagen visar hon hur det kan uppstå från ingenstans i en miljö som skolan och inte bara kvällstid med koppling till fest vilket skulle kunna ses som det vanligare scenariot.

Bland några av tjejerna förekommer bråk och våld inom det egna kompisgänget och mot individer som de är vänner med. Det kan vara slagsmål men det kan också vara händelser som ses som något mindre allvarligt, som en av tjejerna uttrycker det: *det är inte hela världen om man skulle få en örfil av nån (.) om man är två vänner, man står och bråkar, man tjafsar och sen slutar det med att det blir fysisk kontakt, inte så att nån blir blodigt slagen men bara, man brottas lite och drar i håret, det är en tjejgrej, det är så man lever.* Det vardagliga våldet ses inte som särskilt allvarligt utan skildras som ett naturligt inslag i deras omgivning. En annan av tjejerna menar också på att hon är van vid att det händer i hennes vardag och visar upp en nedtonad och odramatisk inställning till det. Hon citerar en potentiell person som skulle kunna tycka att det var något spektakulärt med slagsmål men visar på att det för dem är nästintill ”vardagsmat”; *asså vissa bara shit det var bråk i helgen, för oss är det såhär, oj det blev faktiskt en utekväll utan något drama (.) det blir tråkigt tillslut också.*

Samma person redogör också för att tjejer i hennes omgivning börjat kalkylera med skadestånd kopplat till våldsamma händelser. Hon beskriver hur tjejer i hennes umgänge kan försöka påverka varandra att uppge hur olika saker hänt och att ändra eller hålla fast vid vittnesutsagor inför polis och domstol. Denna tjej menar att hon blivit van vid att bli kallad till rättegång i olika syften och säger: *hade jag visat alla brev jag fått hem från tingsrätten, asså man hade kunnat tapetsera hela väggen med det nästan.*

Erfarenhet och kompetens

Även genom hur den egna erfarenheten berättas om så skapas bilder av att tjejerna är vana vid våld och att de besitter en kunskap om hur det fungerar och hur det kan gå till i situationer. När jag frågar tjejerna om man tänker på något särskilt när man slåss och vilka typ av slag man använder beskriver tjejerna i den ena gruppintervjun att det finns vissa saker som man kan tänka på innan. De visar på en erfarenhet och att de besitter vissa färdigheter och vetskap om vad som fungerar:

I: Hur slår man liksom, vad använder man helst? Ip1: Händerna (.) Ip1: Knytnävar I: mot? I3:huvudet (skratt) Ip1: man ska alltid, man ska ta huvudet först jag svär, så att den personen ska få ont I: är det nånting man tänker på innan hur man ska göra det? Ip1: a du tänker på att knyta upp dit hår om du är tjej, det är det första man tänker på Ip3: och inte ha nån luva på sig för asså nån kan hinna och bara dra ner din luva fattar du, du kan inte göra nåt, dom drar ner dig så du blir helt, så förstår du Ip1:du ser ingenting Ip3:det enda valet är att ta av sig jackan och sen börja slå, det tar fan femti år Ip1: så man tänker lite Ip3:mm man måste tänka annars det Ip1: om det är en kille så tänker man på att få in första sparken i punkulorna I: så där sparkar man då så man tänker lite taktiskt Ip1:(.) a man börjar fightas, man ska tänka på första sparken ska vara där då kan du fortsätta sparka på personen.

Tjejerna som använder våld har på olika sätt fått uppleva att de står utanför den gängse uppfattningen av en våldsanvändare och de visar på en medvetenhet om att de inte tillhör normen. Någon har fått tvivlande reaktioner från omgivningen om hennes kapacitet till våld med uttalanden i stil med *men du som är så söt*. Någon annan har fått utstå kommentarer som att bli kallad för kille. Några har upplevt sig begränsade av hur de bör uppträda, hållit uppe en fasad och känt hinder inför att berätta om sina upplevelser. Det kan också märkas att de är påverkade av samhällets föreställningar om kvinnor och män i förhållande till våld då de reflekterar över sin aggression och vad den kommer ifrån med en tanke om att den behöver en orsak. De kan ha internaliserat en bild om att tjejer eller kvinnors ilska inte är naturlig. Att tjejerna avdramatiserar och normaliserar våldet i sin omgivning, visar på att det är vanligt förekommande och något som de är vana vid att hantera kan tänkas fylla olika funktioner. Intervjupersonerna gör anspråk på en legitimitet både för sitt eget användande av våld och för gruppens användande av våld. När det normaliseras och dess frekvens förevisas söks en legitimitet för att det ska kunna ingå också i tjejrollen. Att hänvisa till att det är vanligt är också ett sätt att slippa ifrån egen skuld (Andersson 2011:181). Genom att åberopa att också andra tjejer utövar våld och att avdramatisera fenomenet framstår individen själv inte som lika avvikande och det kan hjälpa till att underlätta deras egen känsla av avvikelse och skuld.

Hur våldet görs legitimt

I intervjuerna berättas om hur andra triggat igång ett behov av att slåss och tjejerna beskriver att de blir provocerade av sådant som andra säger eller gör. Det finns en medvetenhet om att det kan handla om småsaker som blir viktiga i stunden som att någon ger en blick, kallar någon bitch eller välter ut en öl. I stunden hittas orsaker som kan fungera för att gå på någon. Men de berättar också om sådant som de ser som mer legitima anledningar till att slåss. Även om de visar på aktörskap och att de går på andra så legitimeras ofta handlingarna med hänvisning till olika bakgrundsfaktorer.

Rättfärdigande av våld

I interaktion med andra människor och när en individ talar om sig själv gör den det med syfte att uppfattas på ett visst sätt (Goffman 1959). För att neutralisera sådant som kan gå emot vad som anses moraliskt riktigt kan sk ”accounts” eller defensiv retorik användas som försvar mot ifrågasättanden och för att skydda en redogörelse mot angrepp (Potter 2007:121, Scott & Lyman 1968:53, Sykes & Matza 1957). Genom rättfärdiganden kan individen visa att den tar ansvar men motsätta sig att en handling var felaktig vilket kan hjälpa till att skydda en självbild (Scott & Lyman 1968, Sykes & Matza 1957). Ett klagande som bör göras om detta fenomen är att neutraliseringar och ett ambivalent förhållningssätt till våld som utövats inte är någon som är unikt för dessa tjejer utan återfinns hos brottsutövare generellt. Intervjupersonernas neutraliseringar görs inte med hänvisning till kön. Vilket också är något som Natland (2006) konstaterar om tjejerna i hennes studie, se avsnitt om forskning ovan.

Tjejerna menar att de oftast finns anledningar till att de slår och någon framhåller att det *alltid funnits logiska förklaringar till varför jag har slagits*. Någon uttrycker *jidrar inte du med mig så jidrar inte jag med dig*. Det handlar om att slå när någon ”förtjänar” stryk och att våld ibland anses som acceptabelt. Ett förtjänande av våldet kan bestå av sådant som att uppträda på ett provocerande sätt i stunden eller att bryta mot vissa uppträdandekoder som att *vara med* ett syskon till en kompis. Det tycks finnas en medvetenhet om vad som kan användas för att provocera och få någon att reagera och även om vad man bör och förväntas reagera på. Det verkar nästintill som att det finns en allmän acceptans om att gå på någon när ord som bitch eller hora uttalas och att det förväntas att gå till angrepp på sådant för att försvara en status. Ett förtjänande av våld kan sägas ingå i en våldsutövardiskurs och även Uhnöo (2011:136) menar att ungdomarna i hennes studie ger gott om anledningar som kan legitimera skäl till att reagera med våld. De skäl som anges stämmer överens med de som forskning visat vilket bidrar till att Uhnöo drar slutsatser om att det finns en allmängiltig uppsättning bortförklaringar gällande vad som ger upphov till bråk.

I Intervjucitatet nedan så visar de inblandade på hur situationen såg ut och även om de slog första slaget så menar de att offret hade visst ansvar i situationen då hon vid ett tidigare tillfälle kallat en av deras vänner för bitch. De gör gällande att tjejen hade kunnat agera annorlunda och undvikit slag då de beskriver att de började prata och gav tjejen en chans att förklara sig. Intervjupersonen säger också att *tjejen bryr sig inte, att hon står kvar* när hon slagit henne vilket kan visa på att de inte gjorde någon skada:

Ip2: jag är sån jag måste ha mitt svar, mitt svar har alltid varit varför, jag måste veta allting fattar du (.) så jag frågade henne, men hon börja tyka sig så a a fick bli några smäll på käften (.) Ip1: asså hon gav henne en smäll, sån liten smäll, sen så gjorde hon så på henne, så hennes ögonfransar åkte av (.) tjejen bara kolla på henne, hon bryr sig inte, sen hon fortsatte skrika och va kaxig och sånt Ip2: fortfarande fattar du, då då asså hon verkligen pepprar en person, okej ba fuck you jag dödar dig va fan vill du (skratt) (.) på riktigt jag e sån, jidrar du itte med mig jag jidrar inte med dig heller, jag e sån, jag e jättelugn Ip1: asså hon tjejen kunde bara typ sagt a men Ip2: förlåt (.) Ip1: förlåt, jag mena ingenting, men istället så peppa hon upp henne så hon skulle I: gå igång liksom (.) vad hände sen? Ip1: inte så mycket, tjejen gick bara (.) Ip3: jag sa till henne o gå (.) hon bara stod där typ som att vi hängde med henne eller nånting.

I diskussionerna bland ungdomarna i Uhnoos studie kunde fysiska slag legitimeras i vissa situationer och att slå första slaget ansågs inte entydigt illegitimt. Det ansågs att verbala uttalanden kan vara av värre karaktär och klassas som värre än ett slag vilket implicerar att ett första slag kan förtjänas.

Försvar mot omoralisk handling

Individen kan uppleva att den handlar moraliskt riktigt även när den begått handlingar som betraktas som dåliga (Burcar 2013:200). För vissa av handlingarna som berättas om i intervjuerna kan det nästintill verka som att tjejerna tar till våld för att markera vad som inte är godtagbart ur en moralisk synvinkel, som att de genom våldet försvarar en moralisk ordning (jfr Burcar 2013:200). Offrens ohederlighet framhävs vilket gör att intervjupersonen inte framstår som lika omoralisk vilket kan bidra till att "lätta" på en känsla av skuld. En av intervjupersonerna tog till våld mot en grupp tjejer i skolan som gick på henne när hon var själv och pratade om hennes kompis som inte var där. Intervjupersonen vill visa på att det är fult att passa på att gå på någon när den är själv och att snacka om någon som inte är där och kan försvara sig.

kommer och omringar mig de här tre tjejerna (.) efter den så det har jag inte mått dåligt över än idag den är jag dömd för misshandeln på dom (.) gå och prata skit om min bästa tjejkompis som jag har varit vän med i 16 år gå på henne (.) när hon inte ens är där också ska de gå på mig ensam då känner jag nej ni har ingen rätt till det (.) jag tyckte det var fegt av dem att göra så.

Intervjupersonen talar tidigt i redogörelsen om att hon inte mår dåligt över händelsen trots att hon dömts för den vilket kan ses som en markering av synen på klasskompisarnas beteende som förkastligt. Några av tjejerna signalerar också att det anses som orätt att tala om någon som är död och att beteendet inger en legitimitet att gå på den personen. Tjejerna ger exempel på en vän till dem och säger att *det där, det är gränsen* vilket hänvisar till att det finns beteenden som de inte kan acceptera:

Ip3: men ingen ingen ska svära om nån som är död (.) Ip1: det där, det är gränsen (.) som lilla NN, hennes familjemedlem när nån säger din familjemedlem nånting asså den personen dör fan asså hon hon måste slå den, det är så.

Det finns i berättelserna exempel på situationer där mer personliga angrepp skapat en känsla hos individen som legat till grund för en aggression och som sedan hanterats genom en fysisk handling (jmf Katz 1988). Det kan handla om när en närstående trycker på ömma punkter eller använder något emot den som den fått veta i förtroende. Vid dessa exempel kan det hänvisas till det orätta i att sår, att offret gjort något som kan anses klandervärd vilket ger en legitim anledning att ge tillbaka.

Oenighet med våldsutövarstatus

Det är inga entydiga bilder av sig själva som tjejerna ger i intervjuerna utan deras berättelser visar också på sidor som inger att de inte endast vill förmedla en bild av styrka och tuffhet. De uppvisar en kluvenhet inför en våldsutövaridentitet då de lyfter upp andra egenskaper av mer känslomässig art och visar på en medvetenhet om det felaktiga i deras handlingar.

Medvetenhet och moral

Inemellan visar tjejerna på en medvetenhet om att deras handlingar är felaktiga och att de också har en moralisk känsla för vad som inte är acceptabelt. Det förekommer i olika utsträckning i intervjuerna, en av intervjupersonerna poängterade i början av intervjun att hon inte deltagit så ofta själv i slagsmål men sett mycket. Det fanns viss motvillighet till att säga rakt ut att hon använde våld samtidigt som hon då och då berättade om när hon slagits och hon var noga med att framhäva att hon ville komma ifrån det. Hon balanserar mellan att tycka att det inte är okej att slåss och känna att hon ibland måste och hon säger att hon vill visa respekt mot andra. Det finns motsättningar mellan olika bilder i tjejernas berättelser och deras framställningar bidrar inte endast till att komplettera varandra. Även om tjejerna skapar bilder av positiva sidor med att slåss och de funktioner det fyller för dem kan de också uppvisa att de har känslor inför den eller de som de utsätter för våld. En av tjejerna som berättat att hon slagit en yngre tjej framhäver att hon känt ånger och bett om ursäkt när hon fått reda på att tjejen fått allvarliga problem efter de slag som hon gett henne. Hon säger att hon inte brukar känna ånger men vid detta tillfälle var det annorlunda:

då sparkade jag henne i huvudet och då blev hon ju, efter det hon har mått jätte dåligt tydligen och gått till psykolog och grejer, allt detta kom upp i rätten, då mådde jag, då hade jag ångest (.) jag bara förlåt mig det var inte meningen, det var väldigt dumt.

Tjejen bakom citatet ovan pratar också om att hon haft en status och rykte om att vara hård och att andra kunde ha uppfattningen att *bråka inte med henne för hon slår*. Det framstår som något hon är lite stolt över och säger att det i vissa sammanhang kunde vara skönt att ingen vågade göra något mot henne. Samtidigt framför hon att hon varit mer än bara en våldsam tjej och önskat att andra förstått att hon kunde vara sårbar och visa mjukare känslor också. Hon säger *hallå se mig för den jag är och inte bara för det jag gör* och visar på att hon inte endast vill bli sedd som en tjej med tuff attityd utan att det finns andra egenskaper och sidor hos henne som hon önskar att andra kände till. Hon menar att hon kan använda våld men samtidigt ha mjuka sidor och kan sägas söka efter en roll där dessa olika sidor kan kombineras.

Bilden av en våldsanvändare kan vara förknippat med egenskaper som inte är lockande och möjligen är det en identitet som tjejerna inte till fullo vill se sig eniga med utan gör ett motstånd genom att lyfta fram uppvägande kvaliteter. Tjejerna i den ena gruppintervjun har under samtalet visat på en tuffhet och orädsla i beskrivningar av våldssituationer men visar emellanåt att de har känslor och att de också kan bli kränkta av att bli kallade sådant som hora och smuts. De menar att det finns mycket fördomar och att omgivningen har uppfattningar om dem som bor i det område där de rör sig.

De säger att *folk tänker negativt om oss* och hävdar att också kriminella kan ha goda sidor; *riktigt kriminella jag lovar dig dom har ett hjärta utav guld* (.) *jag svär NN har inte han ett hjärta utav guld?* (.) *men det är bara det, det är så mycket fördomar och* (.) *dom dömer dig innan ens vet* (.) *om varför jag har gjort det här brottet*. Möjligen är detta ett försök att visa på att det är möjligt att vara kriminell och samtidigt besitta mjukare sidor.

En annan av tjejerna berättar om en händelse när hon går på och hotar en tjej som börjar tjafsas med henne på busshållplatsen. Hon menar att personen var upprörd och att hon förstod att tjejen inte mådde bra och tyckte synd om henne och säger *så komplex uppsättning känslor för jag ville slå samtidigt som jag ville klappa på henne*. Tjejerna visar på att de har en medvetenhet om att våld är fel och att det finns gränser för vad de kan göra. Vid ett tillfälle beskrivs en händelse där en av tjejerna tillsammans med kompisar planerat att hugga en kille med kniv som hämnd mot vad han gjort mot hennes familjemedlem men berättar att hon kände en spärr och avbröt angreppet. Samma tjej säger också att hon inte brukar använda vapen eftersom hennes avsikt inte är att skada så allvarligt. Några av tjejerna är äldre och har vuxit ifrån en mer utpräglad situation med våld. De har fått en distans och insikt till vad de varit med om och hur de betett sig. Möjligen har vissa värderingar och känslor hunnit ikapp dem och en av tjejerna säger att hon inte hade några skuld-känslor då men att hon med åren insett vad hon utsatt andra för. Samtidigt uppvisar de inte en helt och hållet fördömande inställning till våld utan kan pendla mellan en medvetenhet om att de upprätt på ett orätt sätt och visa på en nedtonad inställning till våldet. I en av gruppintervjuerna uppstår en sådan motsättning mellan två av tjejerna. När den ena tjejen uttrycker att örfilar inte är så allvarligt påpekar hennes kompis att en *örfil är diskriminering mot en annan människa*.

Det framstår som att tjejerna upplever viss ambivalens och inte helt och hållet vill bli sedda som en våldsam person som vill göra illa. Identiteterna tjej och våldsam kan stå för värden som uppfattas vara i kontrast till varandra vilket bidrar till att intervjupersonerna kan känna behov av att förhandla denna motsättning. Möjligen försöker de skapa en mer fördelaktig identitet (jfr Burcar 2005:165).

Att balansera identiteter

Det är möjligt att betrakta tjejernas förhållningar till ett våldsutövande i likhet med vad konceptet *balancing contradictory identities* innebär, något som uttrycks av Åkerström mfl (2011) som ett försök att balansera olika identiteter. I intervjuer med unga män som utsatts för våld observerar författarna att männen inte förkastar en offeridentitet utan snarare modifierar den. Männen positionerar sig själva som både maskulina män och som offer, de kombinerar två till synes svärförenliga identiteter. De vill inte ta på sig ett fullt offerskap då den positionen innebär vissa oattraktiva egenskaper samtidigt som de ändå vill uppnå offerstatus och få bekräftelse på vad de utsatts för. Identiteter kan ha egenskaper som är mindre fördelaktiga men som ändå kan inneha attraktioner. Åkerström mfl (2011:104) menar att de kan utgöra parallella diskussioner, och i en och samma konversation ger de talaren resurser *as they go about making sense of their experiences and reproducing their identities*. Männen modifierar offerrollen med att framhäva sin maskulinitet och balanserar på så vis de båda positionerna. För tjejerna i denna studie handlar det om positionerna våldsutövare och tjej. Att använda våld innebär att tillskrivas styrka och respekt vilket kan upplevas som åtråvärt för dessa tjejer. Dock är en våldsutövarposition inte helt och hållet attraktivt eller acceptabelt i samhällets mening, särskilt inte som tjej och det är inte en resurs för att leva upp till sin identitet som tjej. Tjejerna vill få legitimitet för sitt användande samtidigt som de inte vill att det ska utgöra hela deras identitet. De balanserar den bild de ger av sig själva som innehåller våld med att visa på en moral och medvetenhet om det felaktiga i handlingarna.

Det skulle kunna ses som att de modifierar utövarrollen för att den ska passa dem som tjejer och visar på att ett användande av våld kan kombineras med andra egenskaper i en identitet. De positionerar sig både som tjejer och som utövare av våld. Det skulle också kunna betraktas som att de modifierar tjejrollen och utvidgar dess omfattning. De tar avstånd från det icke åtråvärda i att vara tjej som undergivenhet och svaghet genom att identifiera sig med styrka och mod som utövarpositionen tillhandahåller.

Sammanfattning av resultat

Berättelserna vittnar om de funktioner våldet fyller för tjejerna. I stunden kan det fungera för att lösa en situation när orden inte räcker och att göra något som att våga gå in i en fight fast de vet att de inte har en chans kan bidra till känslor av stolthet. Våldet är inte endast ett verktyg för att sätta någon på plats utan det leder också till att individen känner makt och tuffhet. Det bidrar till en känsla av styrka och kontroll vilket kan kompensera för ett underläge. Att tillhöra ett visst kön innebär att det finns vissa förväntningar om passande beteende. För tjejer handlar det om att lösa konflikter på sätt som är mer förenligt med "tjejighet". För tjejer i denna studie är det mer fördelaktigt att använda metoder som ligger utanför en ram för vad som förväntas av dem. Våldet fyller funktioner för tjejerna och utövarrollen tillhandahåller resurser som gör att de känner styrka och förflyttar sig ifrån ett underläge.

Genom berättelserna träder bilder av handlingskraft och aktivitet fram. Tjejerna gör anspråk på att ses som handlande aktörer, som innehar mod och styrka och som också kan ta stryk. De neutraliserar sina handlingar, tonar ner skuld men tar också position som utövare. Även om de neutraliserar är det inte fråga om att de inte utfört våldet fastän de förhåller sig med viss ambivalens till utövarrollen. De neutraliserar för att visa på anledningar bakom våldet och för att framstå som mer rationella. De lyfter fram tjejers våldskapacitet och egna styrka men visar samtidigt på medvetenhet och moral. De kan inte helt se sig eniga med skuld som det innebär att vara våldsutövare men med styrka och mod.

Fördjupande analys och diskussion

Syftet med denna uppsats har varit att studera hur tjejerna framställer sig själva och vilka bilder de förmedlar om sitt våldsanvändande i förhållande till att de ingår i en struktur där de givna föreställningarna utgår från en man som utövare. Jag hade en intention att utforska hur de förhöll sig till de något motstridiga positionerna tjej och våldsanvändare.

Tjejerna i denna intervjustudie gör ett motstånd mot stereotypa bilder av tjejer och våld och belyser att tjejers våld kan vara allvarligt och att det är vanligt förekommande. Genom att göra motstånd mot de bilder som finns och att visa på att våldet är vanligt bland tjejer skapas en legitimitet till sitt eget användande, att det inte ska anses så avvikande för dem som tjejer. Tjejerna söker efter en bekräftelse på att det ska vara "accepterat" också för tjejer att använda våld och att det ska kunna ingå även i deras beteende. De gör motstånd mot de snäva ramar som följer med deras könsroller och gör anspråk på att ramarna ska utvidgas och att fler beteenden och handlingar ska kunna ingå. Tjejerna uttrycker motstånd till den normativa feminiteten och tjejrollens attribut. För att återknyta till den dikotomisering som gjordes av Pettersson (2003) så kan det konstateras att alla de feminina egenskaperna inte är särskilt åtråvärda. Dessa tjejer vill ta avstånd från bilder av tjejer som underlägsna och passiva. Det är möjligt att betrakta det som att tjejerna gör ett diskursivt motstånd mot och försöker förändra normen och bilder av tjejer och våldsanvändande.

Inom ramen för begreppet *bad girl femininity* såsom Messerschmidt (2004) utvecklade det så lades viss koncentration på feminina attribut och det lyftes fram att tjejerna var noga med att uttrycka feminitet på konventionella sätt. I intervjuerna som genomförts för denna uppsats har det inte lagts någon uttalad koncentration på att studera på vilka andra sätt tjejerna lever upp till sin feminitet och det är inget som de själva valt att ta upp eller framhäva explicit. "Tjejighet" eller feminitet är inget som tjejerna uttryckligen kan anses förhöja eller förminska utan det finns där som något naturligt de förhåller sig till, någon nämner exempelvis att den knäcker sina naglar när den slår. Det hade varit möjligt att tjejerna med en position som användare av våld skulle kunna uppleva att deras "tjejighet" ifrågasattes. Huruvida de känner så eller inte är inget jag kan uttala mig med övertygelse om. Det är iallafall inget som är framträdande i intervjuerna, något som de visar uttrycklig reflektion över eller tycks vara specifikt oroade av. Att de förhåller sig till en feminitet är märkbart, någon menar på att hennes familj inte vet om att hon slåss utan att hon i familjen endast är "dotter". En annan av tjejerna betonar att hon *alltid varit tjejig men hård* och pratar om att hon fått en etikett som tuff men framför att hon inte endast vill vara hård utan kan vara sårbar och ledsen också. Jag finner inga skäl till att inte se det som att de förhåller sig till en feminin identitet utan att de lyfter fram det specifikt i intervjuerna. Det skulle kunna betraktas som att tjejerna ser det som något självklart och inte i behov av att förstärkas eller att den delen skulle ifrågasättas endast för att de utövar handlingar som anses ligga utanför det normativa beteendet för deras könsidentitet. Det skulle kunna betraktas som att tjejernas ambivalens till våldsanvändandet och deras uppvägande av moral är ett sätt varpå de ser det som att de kompenserar upp det icke åtråvärda i utövarrollen. Möjligen framhäver de något som för dem kan uppfattas som mer tillhörande en feminin position. Genom att använda våld kan tjejerna sägas överträda egenskaperna för en normativ feminitet vilket de hanterar genom ett diskursivt motstånd och genom att lyfta fram andra kvaliteter av sin identitet som kan balansera upp överträdelserna. Dock ska nämnas att en moralisk medvetenhet inte är något som inte ingår i en manlig utövarposition. Men för dessa tjejer kan det möjligen fungera som en resurs för att justera utövarrollen till att upplevas som något "mjukare" och mer passande för dem som tjejer.

Tjejerna jag intervjuat ingår inte i uttalade gäng såsom tjejerna Messerschmidt (2004) studerade även om de ingår i kompiskonstellationer. Möjligen kan en mer "renodlad" gängmiljö bidra till att kontrasterna förstärks. Men likt dem visade tjejerna i denna studie på kroppslig styrka och tuffhet även om de inte utpräglat konstruerar sig själva som något i stil med "bad girls". Tjejerna använder våld i de situationer där det är fördelaktigt och fyller en funktion men förhåller sig samtidigt till en tjejroll vilket enligt Messerschmidt (1997:12) skulle kunna ses som att de "gör genus" på olika sätt i olika situationer. Det visar också möjligen på att genus inte är något statiskt utan dynamiskt och är delaktiga i en nyansering av synen på vilka beteenden som ingår i respektive "könskategori". Natland (2006) problematiserar våld som iscensättning av maskulinitet i sin avhandling och menar ett det är otillräckligt att förstå tjejers våld utifrån ett könsperspektiv. Hon anser att en tvåkönsmodell är för snävt för att förstå tjejers våld vilket jag kan instämma i. Resultatet av denna uppsats kan sägas ge stöd åt behovet av att öppna upp för ett perspektiv på våld som inte uteslutande rör sig om ett förhållande till maskulinitet.

Påverkan och medvetenhet om samhällets strukturer finns närvarande i tjejernas berättelser på olika vis. Även om tjejerna implicit förhåller sig till bilden om att det är killar som är de vanliga utövarna av våld märks lite av anspelningar till det förhållandet konkret när de talar om våldet. Tjejerna ser utövandet som något självklart och självständigt och pratar inte om det med hänvisning till hur killar gör eller hur killars våld ser ut. Det finns lite antydning till att jämföra deras våld med det som utförs av killar eller män. Det hade varit möjligt för tjejerna att i intervjuerna utnyttja de bilder som finns om tjejer och våld mer och då kunnat förminska ansvar och friskriva sig från mer skuld. Det förekommer nästan inga refereringar till att *vi är ju tjejer* eller att de inte skulle vara kapabla att skada. En av tjejerna säger att *det krävs ganska mycket för att lilla jag eller lilla och lilla, för att jag ska kunna slå ihjäl någon* men i övrigt görs få sådana uttalanden. Även om några av tjejerna är en aning ambivalenta till sitt våldsutövande och kan tona ner skuld finns inga tendenser till att förringa våldet.

Detta skiljer sig från hur tjejerna i Natlands avhandling (2006:174) framställde det då de utnyttjade diskursen om att det är män som utövar våld genom att bagatellisera sitt eget våldsbruk och hänvisa till att det är andra som står för det allvarligare våldet i samhället.

I en av gruppintervjuerna blev jag uppmärksam på en aspekt som framstod som relativt framträdande och central för tjejerna men som uppsatsens utrymme inte lämnat möjligheter att utforska vidare. Det är det förtryck från killar som verkade tämligen närvarande i deras vardag. Jag syftar då på att tjejerna utsattes för kränkningar såsom att bli kallad hora eller andra uttryck som smuts då de eventuellt umgåtts med killar. Tjejerna framför att det handlar om en orättvisa då samma regler inte gäller för killar och att det begränsar deras utrymme och skapar problem för dem i vardagen. Det leder även till att de behöver försvara sitt rykte och stå upp för sig när de blir utsatta för kränkningar. Det skulle kunna betraktas som att tjejerna straffas för att de inte håller sig inom ramar för vad den normativa feminitet deras kontext påbjuder. Eller som ett sätt för killarna att underordna tjejer som utmanar deras position som överordnade. Möjligen är det inte helt obegripligt att det ger upphov till ilska och motstånd hos tjejerna. Detta ”förtryck” med motsättningar mellan könen är något som jag anser skulle vara intressant att studera vidare.

Även om fokus för denna uppsats inte har varit att studera likheter och skillnader mellan könen kan vissa reflektioner om det ändå nämnas. Tjejerna som intervjuats likställer på sätt och vis det våld de deltar i med det som killar och män utför och vill att det våld de utför ska få samma status, utan att de uttryckligen hänvisar till killars våld. I denna uppsats kan jag till stor del sägas ha lyft upp och fokuserat på sådant som kan framstå som gemensamt för tjejer och killars våld. Delvis då det visade sig som det mest framträdanden i intervjuerna och för att syftet inte varit att studera hur tjejers våld ser ut och skiljer sig. Tjejernas berättelser kan bidra till konstateranden om att mönstren för våldsutövande till stor del är gemensamma för könen. Det våld som de berättar om och som de deltar i har grund i samma förutsättningar som det som utförs av killar. Våldet används av tjejerna för att nå upplevelser av styrka, status och för att känna kickar. De neutraliseringstekniker och rättfärdiganden som används är inte heller unika för dem som tjejer. Vilket också bidrar till uppfattningen om att våld inte bör förstås endast utifrån maskulinitet. Samtidigt vittnar framställningarna även om aspekter som är mer unika för tjejer, såsom exempelvis konflikters relationella karaktär och den sexuella hederns centrala roll. Att tjejer och kvinnors våld kan förstås utifrån kunskapsunderlag som finns om män är en slutsats som Natland dragit utifrån sin forskning. Hon framhåller emellertid även att det könsspecifika inte bör förbises vilket jag kan instämma i, även om det inte har kunnat ges särskild fokus i denna studie. Varför jag, som nämnts i stycket ovan, också anser det intressant att studera vidare.

Vad kan resultat som visats i denna uppsats kunna bidra till? Delvis kan berättelserna ge anvisningar om vad det är i utövarrollen som attraherar dessa tjejer. Upplevelse av att känna styrka och övertag kan bidra till att kompensera för ett underläge. Hur tjejerna framställer sig kan också ge anvisningar om hur de önskar bli bemötta. Tjejernas sätt att framställa sig innehåller ett motstånd mot passivitet och underläge och visar på att de har behov av att bemötas som individer med ansvar och inte på ett sätt där deras underläge bekräftas. Omgivningen behöver se på dem för vad de är, så som de möjligen visar på att de vill bli betraktade – som aktivt handlande individer.

Tjejer som använder våld ger upphov till reaktioner. Det kan förstås vara avhängigt vilken verklighet man rör sig i, men i min omgivning har jag stött på nyfikenhet och undran när jag berättat om uppsatsämnet. Det har ställts frågor om det som något annorlunda vilket också gett bekräftelse på uppfattningen om att tjejer som användare av våld utmanar våra bilder. Min intention med denna uppsats har inte varit att bidra till en belysning av tjejer utifrån att de och deras våld behöver ”tas mer på allvar” utan jag har önskat att öppna upp förståelsen av tjejer och våldsanvändande.

Som Pettersson uttryckt (2003:141) så behövs förståelsen av våld problematiseras för att det inte ska vara synonymt med maskulinitet. Det är ett förhållande som bidrar till att reproducera bilder av män som våldsamma och förövare och kvinnor som offer. Varför är det en bild som vill strävas bort ifrån? Diskursen reproducerar, ger handlingsanvisningar och fortsätter att upprätthålla dikotomier. Skillnader mellan könen bevaras och det feminina fortsätter underordnas. Det kan även leda till konsekvenser för de som inte faller inom de ramarna. Exempelvis kan det innebära svårigheter för individer att bli betraktade som gärningsperson eller offer, se sig själva och sitt problem för vad det egentligen är (jmf. män som offer för våld i nära relation) och således erhålla relevant stöd och hjälp. När kategoriers gränser blir för skarpa och robusta kan det som faller utanför missgynnas eller ge upphov till reaktioner.

Tjejerna som intervjuats tydliggör hur våra förståelseramar av tjejers beteende ser ut och utmanar dessa föreställningar. Våldsutövarrollen kontrasterar det som betraktas som "kvinnligt" och är inte heller en helt åtråvärd position i samhällets ögon då det är en status som associeras med sådant som antipati och skam. Våldsutövardiskursen innehåller konstruktioner om gärningspersoner som exempelvis kalla, hårda och skuldbelastade. En moral och medvetenhet kan användas som redskap för att väga upp en våldsutövaridentitet. I denna uppsats har jag försökt att problematisera en generell våldsutövardiskurs och att nyansera bilder av tjejer som våldsutövare och kanske även föreställningar om den allmänna våldsutövaren.

Referensförteckning

Miller, J. & Glassner, B. (2004). "The 'Inside' and the 'Outside': Finding Realities in Interviews." i Silverman, D. (red.) *Qualitative Research. Theory, Method and Practice*. s. 125-139, London: SAGE.

Alvesson, M. & Skoldberg, K. (2008), *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.

Andersson, L. (2011), *Mått på brott: självdeklaration som metod att mäta brottslighet*. Diss. Stockholm : Stockholms universitet.

Andersson, B. & Lundberg, M. (2001), Kvinnomisshandel som kunskapsfält - att definiera, förklara och hantera ett socialt problem i Åkerström, M. & Sahlin, i. (red.) *Det motspänstiga offret*. s. 63-91, Lund: Studentlitteratur.

Baker, C. (2004), "Membership Categorization and Interview Accounts." i Silverman D. (red) *Qualitative Research, Method and Practice*. s. 162-76, London: Sage.

Batchelor, S., Burman, M. & Brown, J. (2005), *Challenging Violence: Girls, gender and violent encounters*. New York: Palgrave Macmillan.

Berger, P.L. & Luckmann, T. (1966/1991), *The social construction of reality: a treatise in the sociology of knowledge*. London: Penguin.

Brown, M. (2012), Discourses of Choice and Experiences of Constraint, Analyses of Girls' Use of Violence. *Girlhood Studies*, Berghahn Journals, vol. 5 no 2, s. 65-83(19).

Burcar, V. (2005), *Gestaltningar av offererfarenheter: samtal med unga män som utsatts för brott*. Diss. Lund: Lunds universitet.

Burcar, V. (2013), "Jack Katz" i Stenberg, H. & Isenberg, B. (red.) *Relationell socialpsykologi: klassiska och samtida teorier*. Stockholm: Liber.

Burman, M. & Batchelor, S. (2009), "Between Two Stools: Responding to Young Women who Offend", *Youth Justice* 9(3).

Börjesson, M. (2003), *Diskurser och konstruktioner: en sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur.

Börjesson, M. & Palmblad, E. (2010), *Diskursanalys i praktiken*. Malmö: Liber.

Campbell, A. (1991), *The girls in the gang* (2:a utgåvan). Cambridge, MA: Blackwell.

Carlen, P. (1985), *Criminal Women – Autobiographical Accounts*. Cambridge: Polity Press.

Chesney-Lind, M. (2004), "Girls and Violence: Is the Gender Gap Closing?" Applied Research Forum. National Electronic Network on Violence Against Women. www.vawnet.com.

- Collins, R. (2008), *Violence. A Micro-Sociological Theory*. Princeton/Oxford: the Princeton Univ. Press.
- Connell, R.W. (1999), *Masculinities*. Göteborg: Daidalos.
- Flekkøy, I. M. G. (2000), *Unge jenter, sosial tilhørighet og konfliktløsning*. Hovedfagsoppgave i kriminologi, Universitetet i Oslo.
- Forkby, T. & Liljeholm Hansson, S. (2011), *Kampen för att bli någon - bilder av förorten och riskfyllda utvecklingsvägar i Göteborg*. FoU i Väst Rapport 1: 2011.
- Goffman, E. (1959), *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*. Stockholm: Rabén Prisma.
- Gordon, S.L. (1989), "Institutional and Impulsive Orientations in Selectively Appropriating Emotions to Self." i Franks, D.D. & McCarthy, E.D. (red.) *The Sociology of Emotions. Original Essays and Research Papers*. s. 115-135. Greenwich, Connecticut: JAI.
- Gubrium, J.F. & Holstein, J.A. (1995), *The Active Interview*. London: Sage.
- Gubrium, J.F. & Holstein, J.A. (2004), "Active Interviewing." i *Qualitative Research. Theory, Method and Practice*, D. Silverman (red) s. 140- 162, London: SAGE.
- Hirdman, Y. (2001), *Genus - om det stabilas föränderliga former*. Malmö: Liber.
- Karlsson, J. & Pettersson, T. (2003), *Fokusgruppsintervjuer med ungdomar om genus och våld. Konstruktioner av gärningspersoner och offer*. Forskningsrapport 2003:2. Stockholm: Kriminologiska institutionen.
- Katz, J. (1988), *Seductions of Crime. Moral and Sensual Attractions in Doing Evil*. New York: Basic Books.
- Kimmel, M. S. (1994), "Masculinity as homophobia: Fear, Shame, and Silence in the Construction of Gender Identity", i Brod, H. & Kaufman, M. (red) *Theorizing Masculinities*, s 119-141. Thousand Oaks, London & New Delhi: Sage.
- Kolfjord, I. (2003), *Kvinnors drogbruk och lagbrott: positionella och kontextuella strategier i en våldsrelaterad vardag*. Lund: Bokbox.
- Lagerberg, D. & Sundelin, C. (2000), *Risk och prognos i socialt arbete med barn, forskningsmetoder och resultat*. Göteborg: Elanders Graphic Systems.
- Lalander, P. & Johansson, T. (2002), *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Lander, I. (2003), "Genus, normalitet och avvikelser" i Lander, I., Pettersson, T. & Tiby, E. (red) *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet – genusperspektiv inom svensk kriminologi*, s. 21-45, Lund: Studentlitteratur.
- Marshall, C. & Rossman, G.B. (2011), *Designing qualitative research* (5:e utgåvan). Los Angeles: Sage.
- May, T. (2001), *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

- Messerschmidt, J.W. (1993), *Masculinities and crime: critique and reconceptualization of theory*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield.
- Messerschmidt, J.W. (1997), *Crime as structured action: gender, race, class, and crime in the making*. London: SAGE.
- Messerschmidt, J.W. (2004), *Flesh and blood: adolescent gender diversity and violence*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers.
- Messerschmidt, J.W. (2012), *Gender, heterosexuality, and youth violence: the struggle for recognition*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Miller, J. & Glassner, B. (2004), "The 'Inside' and the 'Outside': Finding Realities in Interviews." i Silverman, D. (red.) *Qualitative Research. Theory, Method and Practice*. S.125-139, London: SAGE.
- Miller, J., & White, N. (2004), "Situational effects of gender inequality on girls participation in violence" i Alder, C. & Worrall, A. (red) *Girls' violence: Myths and realities*. s. 167-190. Albany: State University of New York Press.
- Natland, S. (2006), *Volden, horen och vennskapet. En kulturanalytisk studie av unge jenter som utøvere av vold*. Bergen: Bergens Universitet.
- Pearson, P. (1998), *When she was bad: how women get away with murder*. London: Virago Press.
- Pettersson, T. (2003), "Våld som iscensättning av femininitet?" i Lander, I Pettersson, T. & Tiby, E. (red.) *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet. Genusperspektiv inom svensk kriminologi*, s. 139-152, Lund: Studentlitteratur,
- Pettersson, T. (2013), Genusperspektiv inom svensk forskning om ungdomsbrottslighet i Estrada, F. & Flyghed, J. (red.) *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. Lund: Studentlitteratur.
- Planalp, S. (1999), *Communicating Emotion. Social, Moral and Cultural Processes*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Potter, J. (1996/2007), *Representing Reality: Discourse, Rhetoric and Social Construction*. London: Sage.
- Riessman, C.K. (1993), *Narrative Analysis*. Newbury Park, California: SAGE.
- Robertson, A. (2005), Narrativanalys i Bergström, G. & Boréus, K. (red.) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. (2:a utgåvan). Lund: Studentlitteratur.
- Rytterbro, L. (2002), *Medling – möten med möjligheter. En analys av en nygammal reaktion på brott*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet, Kriminologiska institutionen.
- Salomon, B. (2006), Traditional and rights-informed talk about violence: High school educators discursive production of student violence. *Youth & Society*, 37, s. 251-286.
- Scott, M.B. & Lyman, S.M. (1968), "Accounts" *American Sociological Review*. Vol. 33, No. 1, s. 46-62.

Scott, J. & Wright, R. (2010). "Criminology as Social Control. Discriminatory Research and its Role in the Reproduction of Social Inequalities and Crime", *Crime Law and Social Change*, 53 (4) s. 383-396.

Silverman, D. (1997), *Discourses of counselling: HIV counselling as social interaction*. London: Sage.

Smith, D. (1990), "K is mentally ill: the anatomy of a factual account." *Sociology*, vol. 12, s. 23-53.

Svensson, B. (2004), Könets destabilisering. Kvinnor som våldsverkare och gärningsmän i Österberg, E. & Lindstedt Cronberg, M. (red.) *Våldets mening – makt, minne, myt*. s. 145-165, Lund: Nordic Academic Press.

Sykes, G.M., & Matza, D. (1957), Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency. *American Sociological Review*. vol. 22, s. 664-670.

Tracy, S.J. (2010), "Qualitative Quality: Eight 'Big-Tent' Criteria for Excellent Qualitative Research", *Qualitative Inquiry*. vol. 16(10), s. 837-851.

Trost, J. (2010), *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Uhnoo, S. (2011), *Våldets regler: ungdomars tal om våld och bråk*. Diss, Göteborg: Göteborgs universitet.

BRÅ. (1999), *Kvinnors brottslighet*. Rapport 1999:15; s.11-19. Stockholm: Walldén, M. (red).

Weigert, A. & Franks, D.D. (1989), "Ambivalence: A Touchstone of the Modern Temper." i Franks, D. & McCarthy, E.D. (red.) *The Sociology of Emotions. Original Essays and Research Papers*. s. 205-227. Greenwich, Connecticut: JAI.

West, C. & Zimmerman, D. (1987), "Doing gender". *Gender & Society*. Vol. 1, No. 2, s. 125-151.

Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2007), *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Wykes, M. (2001), *News, Crime and Culture*. London/Sterling, Virginia: Pluto Press.

Wästerfors, D. (2004), *Berättelser om mutor. Det korruptas betydelse bland svenska affärsmän i Öst- och Centraleuropa*. Eslöv: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

Yourstone, J. (2008), *Violent female offenders: Facts and preconceptions*. Diss, Stockholms universitet, Psykologiska institutionen.

Åkerström, M. (2001), "Annie – en motberättelse." i Åkerström, M. & Sahlin, I. (red.) *Det motspänstiga offret*. s. 265-281. Lund: Studentlitteratur.

Åkerström, M., Burcar, V. & Wästerfors, D. (2011), "Balancing contradictory identities - performing masculinity in victim narratives" *Sociological Perspectives*. vol. 54, No. 1, s. 103-124.

